

1001-N ✠ 50994. cl

LUGARES SELEC-

TOS

DE LOS

EXCELENTES POETAS

LATINOS

PARA EJERCICIO

DE LA

TRADUCCION

EN

LIMA.

En la Imprenta Real de los Niños
Huérjanos, donde se vende.
Año de 1795.

Wenceslao Maria

Handwritten notes and bleed-through from the reverse side of the page, including names like 'Antonio de...' and 'Juan...'.

1001 M
i
i

LUGARES SELECTOS

EX

P. OVIDII NASONIS

METAMORPHOSIUM

LIBRO PRIMO.

FABULA PRIMA.

ANTE mare & terras, & quod ægæ omnia
coelum,

Unus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere chaos, rudis, indigestaque moles;
Nec quicquam, nisi pondus iners, congestaque
eodem

Non bene junctarum discordia semina rerum.

Nu-

Nullus adhuc mundo præbebat lumina Titan,
 Nec nova crescendo reparabat cornua Phœbe:
 Nec circumfuso pendebat in aëre Tellus
 Ponderibus librata suis; nec brachia longo
 Margine terrarum porrexerat Amphitrite.
 Quaque erat & tellus, illic & pontus & aër.
 Sic erat instabilis tellus, innabilis unda,
 Lucis egens aër: nulli sua forma manebat,
 Obstabatque illis aliud: quia corpore in uno
 Frigida pugnabant calidis, humentia siccis,
 Mollia cum duris, sine pondere habentia pondus.

FABULA II.

Hanc Deus & (sapiens) litem (sua cura)
 diremit.

Nam coelo terras, & terris abscidit undas,
 Et liquidum spisso secrevit ab æthere coelum.
 Quæ postquam evolvit, cæcoque exemit acervo,
 Dissociata locis concordia pace ligavit.
 Ignea convexi vis & sine pondere cœli
 Emicuit, summæque locum sibi legit in arce.
 Proximus est aër illi levitate, locoque.
 Densior his tellus, elementaque grandia traxit,
 Et pressa est gravitate sui; circumfluit humor
 Ultima possedit, solidumque coercuit orbem.
 Sic ubi dispositam, (summus pater) ille deorum,
 Con-

Congeriem secuit, sectamque in membra redegit:
 Principio terram, ne non æqualis ab omni
 Pater foret, magni speciem glomeravit in orbis.
 Tum freta diffudit, rapidisque tumescere ventis
 Jussit, & ambitæ circumdare littora terræ.
 Addidit & fontes, & stagna immensa lacusque,
 Fluminaque obliquis cinxit declivia ripis:
 Quæ diversa locis partim sorbentur ab ipsa,
 In mare perveniunt partim, campoque recepta
 Liberioris aquæ, pro ripis littora pulsant.
 Jussit & extendi campos, subsidere valles,
 Fronde tegi sylvas, lapidosos surgere montes.

FABULA III.

Utque duæ dextrâ cœlum totidemque sinistrâ
 Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis:
 Sic onus inclusum numero distinxit eodem
 Cura Dei, totidemque plagæ tellure premuntur:
 Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
 Nix tegit alta duas, totidem inter utramque lo-
 cavit,
 Temperiemque de lit mixtâ cum frigore flammâ.
 Imminet his aër, qui quanto est pondere terræ,
 Pondere aquæ levior, tanto est onerosior igne.
 Illic & nebulas, illic consistere nubes
 Jussit, & humanas motura tonitrua mentes,
 Et

Et cum fulminibus facientes frigora ventos.
His quoque non passim mundi fabricator ha-
bendum

Aëra permisit: vix nunc obsistitur illis,
Cum sua quisque regat diverso flamina tractu,
Quin lanient mundum; tanta est discordia fra-
trum,

Eurus ad auroram, Nabathæaque regna recessit,
Persidaque, & radiis juga subdita matutinis.

Vesper & occiduo quæ littora sole sepescunt,
Proxima sunt zephyro: Scythiam, septemque-
triones

Horrifer invasit Boreas: contraria tellus
Nubibus assiduis, pluvioque madescit ab Austro.
Hæc super imposuit liquidum, & gravitate ca-
rentem

Æthera, nec quicquam terrenæ foccis habentem.

FABULA IV.

Vix ita limitibus discreverat omnia certis,
Cum, quæ pressa diu massâ latuere ipsâ,
Sidera cœperunt toto fulgescere cœlo.
Neu regio foret ulla suis animalibus orba,
Astra tenent cœleste solum formæque deorum
Cesserunt nitidis habitandæ piscibus undæ.
Terra feras cepit, volucres agitabilis aër.

Sanc-

Sanctius his animal, mentisque capacius altæ,
Deerat adhuc, & quod dominari in cætera posset:
Natus homo est, sive hunc divino semine fecit
Ille opifex rerum, mundi melioris origo:
Sive recens tellus, seductaque nuper ab alto
Æthere, cognati retinebat semina cœli:
Quam satus Japeto mistam fluvialibus undis
Finxit in effigiem moderantum cuncta deorum,
Pronaque cum spectent animalia cætera terram,
Os homini sublime dedit, cœlumque tueri
Jussit, & erectos ad sidera tollere vultus.
Sic, modò quæ fuerat rudis & sine imagine, tellus,
Induit ignotas hominum conversa figuras.

EX

E X

F A S T O R U M

LIBRO SECUNDO.

Vers. 383.

SILVIA vestalis coelestia pignora partu
 Ediderat, patrio regna tenente suo.
 Is jubet auferri parvos, & in amne necari.
 Quid facis? Ex istis Romulus alter erit.
 Jussa recusantes peragunt lacrymosa ministri:
 Flent tamen: & geminos in loca jussa
 ferunt.
 Albula, quem Tiberim mersus Tiberinus in
 undis
 Reddidit, hybernis fortè tumebar aquis.
 Hic, ubi nunc fora sunt, lintres errare videres.
 Quaque jacent valles, maxime Circe, tuæ,
 Huc ubi venerunt (neque enim procedere pos-
 sunt

Lon-

Longius) ex illis unus & alter ait:
 Ah quam sunt similes! ah quam formosus
 uturque!

Plus tamen ex istis, iste vigoris habet.
 Si genus arguitur vultu, nisi fallit imago,
 Nescio, quem è vobis suspicor esse deum.
 At si quis vestrae deus esset originis auctor;
 In tam præcipiti tempore ferret opem,
 Ferret opem certè, si non ope, mater egeret,
 Quæ facta est uno mater & orba die.
 Nata simul, moritura simul, simul ite sub undas,
 Corpora. Desierat; deposuitque sinu.
 Vagierant ambo pariter; sensisse putares.

Hi redeunt udis in sua tecta genis;
 Sustinet impositos summâ cavus alveus undâ.
 Heu quantum fari parva tabella tulit!
 Alveus in limo sylvis appulsus opacis
 Paulatim fluyio deficiente sedet.
 Arbor erat, remanent vestigia, quæque vocatur
 Romula nunc ficus, Rumina ficus erat.
 Venit ad expositos (mirum!) lupa foeta ge-
 mellos.

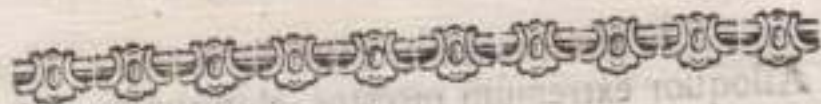
Quis credat pueris non nocuisse feram?
 Non nocuisse parum est, prodest quoque; quos
 lupa nutrit,
 Perdere cognatæ sustinere manus.

B

Cons-

Constitit: & caudâ teneris blanditur alumnis,
 Et lingit linguâ corpora bina sua
 Marte satos scires, timor abfuit; ubera sugunt,
 Nec sibi promissi lactis aluntur ope.
 Illa loco nomen fecit, locus ille Lupercal.
 Magna dati nutrix proemia lactis habet.

EX

EX

TRISTIUM

LIBRO PRIMO.

ELEGIA III.

QUOM subit illius tristissima noctis imago
 Quæ mihi supremum tempus in urbe
 fuit;
 Quum repeto noctem, quâ tot mihi cara re-
 liqui,
 Labitur ex oculis tunc quoque gutta meis.
 Jam prope lux aderat, quâ me discedere Caesar
 Finibus extremæ jusserat Ausoniæ.
 Nec spatium, nec mens fuerat satis apta parandi;
 Torpuerant longâ pectora nostra morâ.
 Non mihi servorum, comites non cura legendi,
 Non aptæ profugo vestis, opisve tuit.
 Non aliter stupui, quàm qui Jovis ignibus ictus,
 Vivit, & est vitæ nescius ipse sua.
 Ut tamen hanc animi nubem dolor ipse removit,
 Et

Et tandem sensus convaluere mei ;
 Alloquor extremum moestos abiturus amicos ,
 Qui modo de multis unus & alter erant .
 Uxor amans flentem flens acrius ipsa tenebat ,
 Imbre per indignas usque cadente genas .
 Nata procul Libycis aberat diversa sub oris :
 Nec poterat fati certior esse mei .
 Quocumque aspiceres, luctus, gemitusque so-
 narent :
 Forma que non taciti funeris intus erat .
 Foemina, virque, meo pueri quoque funere
 moerent :
 Inque domo lacrymas angulus omnis
 habet .
 Si licet exemplis in parvo grandibus tui ,
 Hæc facies Trojæ, cum caperetur, erat .
 Jamque quiescebant voces hominumque ca-
 numque ,
 Lunaque nocturnos alta regebat equos .
 Hanc ego suspiciens, & ab hac Capitolia cernens ;
 Quæ nostro frustra juncta fuere Lari :
 Numina vicinis habitantia sedibus, inquam ,
 Jamque oculis nunquam templa viden-
 da meis ,
 Dique relinquendi, quos urbs habet alta Quirini,
 Estè salutari tempus in omne mihi :
 Et quanquam serò clypeum post vulnera sumo,

Atta-

Attamen hanc odiis exonerate fugam :
 Coelestique viro, quis me deceperit error ,
 Dicite, pro culpâ, scelus esse putet .
 Ut quod sentitis, poenæ quoque sentiat auctor :
 Placato possum non miser esse Deo .
 Hac prece adoravi Superos ego, pluribus uxor ,
 Singultu medios impediante sonos .
 Illa etiam ante Lares sparsis postrata capillis
 Contigit extinctos, ore memento, focos :
 Multaque in adversos effudit verba Penates
 Pro deplorato non valitura viro .
 Jamque moræ spatium nox præcipitata negabat :
 Versaque ab axe suo Parrhasis aictos
 erat :
 Quid facerem ? blando patriæ retinebar amore :
 Ultima sed jussæ nox erat illa fugæ .
 Ah quoties, aliquo, dixi, properante, quid ur-
 ges ?
 Vel quo festinas ire, vel unde, vide .
 Ah quoties certam me sum mentitus habere
 Horam, propositæ quæ foret apta viæ .
 Ter limen tetigi, ter sum revocatus, & ipse
 Indulgens animo pes mihi tardus erat .
 Sæpe vale dicto, rursus sum multa locutus ,
 Et quasi discedens oscula summi dedi .
 Sæpe eadem mandata dedi, meque ipse fefelli
 Respiciens oculis pignora cara meis .
 De-

Denique quid propero? Scythia est quò mit-
timur, inquam,

Roma relinquenda est, utraque justa mo-
ra est.

Uxor in aeternum vivo mihi viva negatur:

Et domus, & fidæ dulcia membra domus,

Quosque ego dilexi fraterno more sodales:

O mihi Thesea pectora juncta fide!

Dum licet amplectar, nunquam fortasse licebit
Amplius; in lucro est, quæ datur hora
mihi.

Nec mora, sermonis verba imperfecta relinquo,

Amplectens animo proxima quæque meo

Dum loquor & flemus, cœlo nitidissimus alto,

Stella gravis nobis, Lucifer ortus erat.

Dividor haud aliter, quam si mea membra re-
linquam,

Et pars abrupti corpore visa suo est.

Sic doluit Priamus tunc cum in contraria versus

Ultiores habuit proditiōis equus.

Tum verò exoritur clamor, gemitusque meorum;

Et feriunt mœstæ pectora nuda manus.

Tum verò conjux humeris abeuntis inhaerens

Miscuit hæc lacrymis tristia dicta suis

Non potes avelli, simul hinc, simul ibimus ambo,

Te sequar, & conjux exulis exul ero,

Et mihi facta via est, & me capit ultima tellus,

Acce-

Accedam profugæ sarcina parva rati.
Te jubet è patriâ discedere Cæsaris ira,

Me pietas, pietas hæc mihi Cæsar erit.

Talia tentabat, sicut tentaverat ante:

Vixque dedit victas utilitate manus.

Egredior, sive illud erat, sine funere ferri,

Squalidus immissis hirta per ora comis.

Illa dolore mei tenebris narratur obortis

Seminiamis mediâ procubuisse domo.

Utque resurrexit, fœdatis pulvere turpi

Crinibus, & gelidâ membra levavit humos

Se modò, desertos modò deplorasse Penates,

Nomen & erepti sæpe vocasse viri:

Nec gemuisse minus, quam si natæve, meumve

Vidisset structos corpus habere rogos.

Et voluisse mori, moriendo ponere sensus,

Respectuque tamen non periisse mei.

Vivat, & absentem, quoniam sic fata tulerunt,

Vivat, & auxilio sublevet usque suo.

Tingitur Oceano custos Erymanthidos Ursæ,

Æquoreasque suo sidere turbat aquas;

Nos tamen Ionium nostrâ non findimus æquor

Sponte, sed audaces cogimur esse metu.

Me miserum! Quantis nigrescunt æquora ventis,

Erutaque ex imis fervet arena fretis!

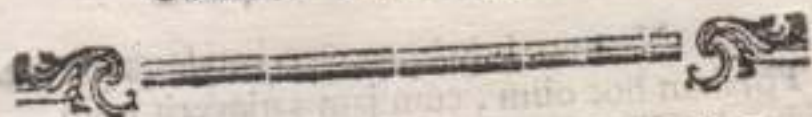
Monte nec inferior proræ, puppique recurvæ

Insilit, & pictos verberat unda deos.

Pi-

Pineæ texta sonant, pulsi stridore rudentis :
 Aggenit & nostris ipsa carina malis.
 Navita confessus gelidum pallore timorem ,
 Jam sequitur victus, non regit arte ra-
 tem.
 Utque parum validus non proficientia rector
 Cervicis rigidaæ fræna remittit equo ;
 Sic non quò voluit, sed quò rapit impetus undæ,
 Aurigam video vela dedisse rati.
 Quod nisi mutatas emiserit Æolus auras ,
 In loca jam nobis non aditunda ferar.
 Nam procul Illiryicis lævâ de parte relictis ,
 Interdicta mihi cernitur Italia.
 Desinat in veritas , quæso , contendere terras,
 Et mecum magno pareat unda Deo.
 Dum loquor , & cupio pariter , timeoque re-
 pelli ,
 Increpuit quantis vîibus unda latus !
 Parcite carulei vos tantum numina ponti ,
 Infestumque mihi sit satis esse Jovem.
 Vos animam sævæ fessam subducite morti ,
 Si modo, qui periit, non periisse potest.

EX

EX LIBRO TERTIO.

ELEGIA VIII.

Nunc ego Triptolemi cuperem conscendere
 currus ,
 Misit in ignotam qui rude semen hu-
 mum.
 Nunc ego Medææ vellem frænare dracones ,
 Quos habuit fugiens arce, Corinthe, tuâ.
 Nunc ego jactandas optarem sumere pennas ,
 Sive tuas, Perseu, Dædale, sive tuas.
 Ut, tenerâ nostris cedente volatibus aurâ ,
 Aspicerem patriæ dulce repente solum :
 Desertæque domus vultus, memoresque sodales,
 Caraque præcipuè conjugis ora meæ.
 Stulte, quid hæc frustra votis puerilibus optas ,
 Quæ non ulla tulit fertque feretque dies ?
 Si semel optandum est, Augusti numen adora,
 Et quem læsisti rite precare deum.
 Ille tibi pennasque potest, currusque volucres
 Tradere ; det redditum, protinus ales eris.
 Si precer hæc, neque enim possum majora pre-
 cari ,

C

Ne

Ne mea sint, timeo, vota modesta parum.
 Forsitan hoc olim, cum jam satiaverit iram,
 Tunc quoque sollicita mente rogandus
 erit.

Quod minus interea est, instar mihi muneris
 ampli,

Ex his me jubeat quolibet ire locis.

Nec coelum, nec aquae faciunt, nec terra, nec
 auræ:

Hei mihi! perpetuus corpora languor
 habet.

Seu vitiant artus agræ contagia mentis,
 Sive mei causa est in regione mali.

Ut tetigi pontum, vexant insomnia, vixque
 Ossa regit macies, nec juvat ora cibus.

Quique per autumnum percussis frigore primo
 Est color in foliis, qua nova laesit hyems,

Is mea membra tenet, nec vi libus allevor ullis,
 Et nunquam quæruli causa doloris abest.

Nec melius valeo, quam corpore, mente: sed
 agra est

Utraque pars aequè, binaque damna fero.

Hæret & ante oculos veluti spectabile corpus
 Adstans fortunæ forma videnda meæ.

Cumque locos, moresque hominum cultusque
 sonosque

Cer-

Cernimus, & quid sini, quid faterimque
 subit:

Tantus amor necis est, querar ut de Caesaris irâ,
 Quod non offensas vendicet ense suas.
 At quoniam semel est odio civiliter usus,
 Mutato levior sit fuga nostra loco.

Ibid. ELEGIA X.

Si quis adhuc istic meminit Nasonis adepti,
 Et superest sine me nomen in urbe meum:
 Suppositum stellis nunquam tangentibus æquor
 Me sciat in mediâ vivere barbaria.

Sauromatæ cingunt, fera gens, Bessique Getæque,
 Quæ non ingenio nomina digna meo.
 Dum tamen aura tepet, medio defendimur Istro:
 Ille suis liquidus bella repellit aquis.

At cum tristis hyems squalentia prorulit ora,
 Terraque marmoreo est candida facta
 gelu;

Tum patet & Boreas & nix jactata sub Arcto,
 Tum liquet has gentes axe tremente
 premi.

Nix jacet, & jactam non sol pluviaque resolvunt:
 Indurat Boreas, perpetuamque facit.

Ergo ubi delicit nondum prior, altera venit,
 Et solet in multis bima jacere locis;

Tan-

Tantaque commotæ vis est Aquilonis, ut altæ
 Æquet humo turres, tectaque rapta ferat.
 Pellibus, & sutis arcent mala frigora braccis,
 Oraque de toto corpore sola patent.
 Sæpe sonant moti glacie pendente capilli,
 Et nitet inducto candida barba gelu.
 Nudaque consistunt formam servantia testæ
 Vina, nec hausta meri, sed data frusta
 bibunt.
 Quid loquar ut cuncti concrecant frigore rivi,
 Deque lacu fragiles effodiantur aquæ?
 Ipse, papyrifero qui non angustior amne,
 Miscetur vasto multa per ora freto.
 Cæruleos ventis latices durantibus Ister
 Congelat; & tectis in mare serpit aquis.
 Quæque rates ierant, pedibus nunc itur, & undas
 Frigore concretas ungula pulsat equi.
 Perque novos pontes subter labentibus undis
 Ducunt Sarmatici barbara plaustra boves.
 Vix equidem credar; sed quum sint præmia falsi
 Nulla, ratam debet testis habere fidem.
 Vidimus ingentem glacie consistere Pontum,
 Lubricaque immotas testa premebat
 aquas.
 Nec vidisse sat est, durum calcavimus æquor;
 Undaque non udo sub pede summa fuit.
 Si tibi tale fretum quondam, Leandre, fuisset,
 Non

Non foret angustæ mors tua crimen
 aquæ.
 Tum neque sepandi possunt Delphines in auras
 Tollere, conantes dura coercet hyems.
 Et quamvis Boreas jactatis insonet alis,
 Fluctus in obsesso gurgite nullus erit.
 Inclusæque gelu stabunt, ut marmore, puppes;
 Nec poterit rigidas findere remus aquas.
 Vidimus in glacie pisces hæere ligatos.
 Sed pars ex illis tum quoque viva fuit.
 Sive igitur nimii Boreæ vis sæva marinas,
 Sive redundatas flumine cogit aquas.
 Protinus æquato siccis Aquilonibus Istro,
 Invehitur celeri barbarus hostis equo.
 Hostis equo pollens, longæque volante sagittæ
 Vicinam latè depopulatur humum.
 Diffugiunt alii, nullisque tuentibus agros,
 Incustoditæ diripiuntur opes.
 Ruris opes parvæ, pecus, & stridentia plaustrâ,
 Et quas divitias incola pauper habet.
 Pars agitur vinctis post tergum capta lacertis,
 Respiciens frustra, rura, laremque suum.
 Pars cadit hamatis miserè confixa sagittis:
 Nam volueri ferro unctile virus inest.
 Quæ nequeunt secum ferre, aut abducere, per-
 dunt,
 Et cremat insontes hostica flamma casas.
 Tum

Tum quoque, cum pax est, trepidant formidine belli;

Ne quisquam presso vomere sulcat humum.

Aut videt, aut metuit locus hic, quem non videt, hostem:

Cessat iners rigido terra relicta situ.

Non hic pampineâ dulcis latet uva sub umbrâ:

Nec cumulant alios fervida musta lacus.

Poma negat regio, nec haberet Acontius, in quo

Scriberet hic dominæ verba legenda suæ.

Aspiceres nudos, sine fronde, sine arbore, campos.

Heu loca felici non adeunda viro!

Ergo tam late pateat cum maximus orbis,

Hæc est in poenas terra reperta meas?

EX

EX LIBRO QUARTO.

ELEGIA V.

Vers. 34.

TEMPORE ruriculæ patiens fit taurus aratri,
Præbet & incurvo colla premenda iugo.
Tempore paret equus lentis animosus habenis,
Et placido duros accipit ore lupos.
Tempore Pœnorum compescitur ira leonum,
Nec feritas animo, quæ fuit ante, manet:
Quæque sui jussis obtemperat Inda Magistri
Bellua, servitium tempore victa subit.
Tempus ut extentis tumeat facit uva racemis,
Vixque merum capiant grana, quod intus habent.
Tempus et in canas semen producit aristas;
Et ne sint tristi poma sapore, facit.
Hoc tenuat dentem terram findentis aratri,
Hoc rigidos silices, hoc adamantina terit.
Hoc etiam sævos paulatim mitigat iras:
Hoc minuit lætus, moestaque corda levat.

Cunc-

Cuncta potest igitur tacito pede lapsa vetustas,
 Præterquam curas attenuare meas.
 Ut patriâ careo, bis frugibus area trita est,
 Dissiluit nudo pressa bis uva pede.
 Non quæsita tamen spatio patientia longo est;
 Measque mali sensum nostra recentis
 habet.
 Scilicet & veteres fugiunt juga sæpe iuveni,
 Et domitus fræno sæpe repugnat equus.
 Tristior est etiam præsens ærumna priore:
 Ut sit enim sibi par, crevit, & auclâ mo-
 ra est.
 Nec tam nota mihi, quàm sunt, mala nostra
 fuerunt:
 Sed magis hæc, quo sunt cognitora,
 gravant.
 Est quoque non minimum vires afferre recentes;
 Nec præconsumptum temporis esse ma-
 lis.
 Fortior in fulvâ novus est luctator arenâ,
 Quàm cui sunt tardâ brachia fessa morâ.
 Integer est melior nitidis gladiator in armis,
 Quàm cui tela suo sanguine tincta rubent.
 Fert bene præcipientes navis modo facta procellas:
 Quamlibet exiguo solvitur imbre vetus.
 Nos quoque, quæ ferimus, tulimus patientius
 ante,

Quæ

Quæ mala sunt longâ multiplicata die.
 Credite, deficio, nostroque a corpore (quantum
 Augutor) accedunt tempora parva malis.
 Nam neque sunt vires, nec qui color esse, so-
 lebat.

Vix habeo tenuem, quæ regat ossa, cutem.
 Corpore sed mens est ægro magis ægra, malique
 In circumspectu stat sine fine sui.
 Urbis abest facies, absunt, mea cura, sodales:
 Et, quâ nulla mihi carior, uxor abest.
 Vulgus adest Scythicum, braccataque turba Ge-
 tarum.

Sic mala quæ video, non videoque, no-
cent.

Una tamen spes est, quæ me soletur in istis:
 Hæc fore morte meâ non diuturna mala.

D

EX

EX LIBRO PRIMO

DE PONTO.

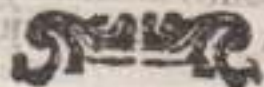
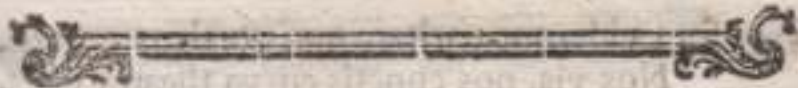
EPISTOLA IX. AD SEVERUM.

A Tibi dilecto missam Nasonē salutem
 Accipe, pars animæ magna, Severe, mea.
 Neve roges quid agam, si persequar omnia,
 flebis;
 Summa satis nostri sit tibi nota mali.
 Vivimus assiduis expertes pacis in armis,
 Dura pharetrato bellā movente Getā.
 Deque tot expulsis sum miles in exule solus:
 Tuta, neque invideo, cætera turba latet.
 Quòque magis nostros veniā dignere libellos,
 Hæc in procinctu carmina facta leges.
 V. 27. Uicared vobis Scythicas detrusus in oras,
 Quatuor autumnos Pleiās orta facit:
 Nec tu credideris urbanæ commoda vitæ
 Quærere Nasonem, quærit & illa tamen.
 Nam modo vos animo dulces reminiscor, amici,
 Nunc mihi cum carā conjugē nata subit:
 Atque domo rursus pulchræ loca vertor ad urbis,
 Cunc-

Cunctaque mens oculis pervidet illa suis.
 Nunc fora, nunc ædes, nunc marmore lecta
 theatra,
 Nunc subit æquatâ porticus omnis humo.
 Gramina nunc pulchros, campi spectantis in
 hortos
 Stagnaque & Euripi, virgineusque li-
 quor.
 At (puto) sic urbis misero est erepta voluptas,
 Quolibet ut saltem rure frui liceat.
 Non meus amissos animus desiderat agros,
 Ruraque Peligno conspicienda solo,
 Nec quos piniferis, positos in montibus hortos
 Spectat Flaminiae Claudia juncta via.
 Quos ego nescio cui colat, quibus ipse solebana
 Ad sata fontanas (nec pudet) addere
 aquas.
 Sunt tibi, si vivunt nostrâ, quoque consita
 quædam,
 Sed non & nostrâ poma legenda manu.
 Pro quibus amissis, utinam contingere posset,
 Hic saltem profugo gleba colenda mihi:
 Ipse ego penitentes (liceat modo) rupe ca-
 pellas.
 Ipse velim baculo pascere nixus oves.
 Ipse ego, ne solitis insistant pectora curis,
 Ducam ruricolas sub juga panda vobes.
 Et

Et discam Getici quæ norunt verba iuveni,
 Adsuetas illis adjiciamque minas.
 Ipse manu capulum pressi moderator aratri,
 Experiar motâ spargere semen humo.
 Nec dubitem longis purgare ligonibus arva,
 Et dare quas sitiens combibat hortus
 aquas.
 Unde sed hoc nobis? minimum quos inter &
 hostem
 Discrimen murus, clausaque porta facit.
 At tibi nascenti (quod toto pectore lætor)
 Nerunt fatales fortia fila Deæ.
 Te modò campus habet, densâ modò porticus
 umbra;
 Nunc in quo ponis tempora rara, forum.
 Umbria te revocat, nec non Albana petentem
 Appia ferventi ducit ab urbe rotâ.
 Forsitan hoc optes, ut justam supprimat iram?
 Cæsar, & hospitium si tua villa meum.
 Ah nimium est quod, amice, petis! moderan-
 tius opta;
 Et voti, quæso, contrahe vela tui.
 Terra velim propior, nullique obnoxia bello.
 Derur, erit nostris pars bona dempta
 malis.

EX

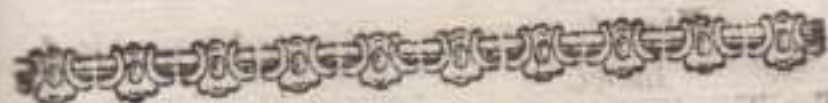

 EX LIBRO SECUNDO.

EPISTOLA IV. AD ATTICUM.

ACCIPE colloquium gelido Nasonis in Istro,
 Attice iudicio non dubitate meo.
 Ecquid adhuc remanes memor infelicis amici?
 Deserit an partes languida cura suas?
 Non ita Di mihi sunt tristes, ut credere possim,
 Fasque putem jam te non meminisse
 mei.
 Ante meos oculos præstò est tua semper imago,
 Et videor vultus mente videre tuos.
 Seria multa mihi tecum collata recordor,
 Nec data jucundis tempora pauca jocis.
 Sæpe citæ longis visæ sermonibus horæ,
 Sæpe fuit brevior, quàm mea verba dies.
 Sæpe tuas venit factum modò carmen ad aures:
 Et nova iudicio subdita musa tuo est.
 Quod tu laudâras, populo placuisse putabam,
 Hoc pretium curæ dulce recentis erat.
 Utque meus limâ rarus liber esset amici,
 Non semel admonitu facta litura tua est.
 Nos

Nos fora viderunt pariter, nos porticus omniſque,
 Nos via, nos cunctis curva theatra locis.
 Denique tantus amor nobis, carissime, semper,
 Quamvis in Æaciden Aëtoridenque fuit.
 Non ego, si biberes securæ pocula Lethes,
 Excidere hæc credam pectore posse tuo.
 Longa dies citior brumali sydere, noxque
 Tardior hybernâ solstitialis erit:
 Nec Babylon astus, nec frigora Pontus habebit,
 Calthaque Poëstanas vincet odore rosas:
 Quàm tibi nostrarum veniant oblivia rerum.
 Non ita pars fati candida nulla mei est.
 Ne tamen hæc dici possit fiducia mendax,
 Stultaque credulitas nostra fuisset, cave:
 Constantique fide veterem tueare sodalem,
 Quâ licet, & quantum non onerosus
 ero.

VA-2

VARIAE

EX OVIDIO

SENTENTIAE.

Donec erit felix, multos numerabis amicos:
 Tempora si fuerint nubila, solus eris.
 Principiis obsta, sero medicina paratur,
 Cum mala per longas invaluere moras.
 Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
 Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
 Tabida consumit ferrum, lapidemque vetustas,
 Nullaque res majus tempore robur habet.
 Terretur minimo pennæ stridore columba
 Unguibus, Accipiter, saucia facta tuis.
 Nec procul à stabulis audet discedere, si qua
 Excussa est avidi dentibus agna lupi.
 Quò quisque est major, magis est placabilis iræ,
 Et faciles motus mens generosa capit.
 Si quoties peccant homines, sua fulmina mittat
 Jupiter, exiguo tempore inermis erit.
 Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
 Res-

Respirat, atque odio verba monentis
habet.
Fertilis, assiduo si non renovetur aratro,
Nil nisi cum spinis gramen habebit ager.
Gutta cavat lapidem, consumitur annulus usu,
Et teritur pressâ vomer aduncus humo:
Quid magis est durum saxo? quid mollius undâ?
Dura tamen molli saxa cavantur aquâ.
Ista decens facies longis vitiabitur annis,
Rugaque in antiquâ fronte senilis erit:
Injicietque manus formæ damnosa senectus,
Quæ strepitum passu non faciente venit.
Sint procul à nobis juvenes ut foemina compti,
Fine coli modico forma virilis amat.
Nil adeo fortuna gravis miserabile fecit,
Ut minuant nullâ gaudia parte malum;
Nempe dat, & quodcumque libet fortuna, rapitque;
Irus & est subito qui modo Croesus erat.
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro;
Nunc est barbaries grandis habere nihil.
Si mihi difficilis formam natura negavit,
Ingenio formæ damna rependo meæ.
Fertilior seges est alieno semper in agro,
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Dum vires, animique sinunt, tolerate labores;
Jam veniet tacito curva senecta pede.
Ven-

Venturæ memores jam nunc estote senectæ;
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Curando fieri quædam majora videmus
Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.
Terra salutiferas herbas, eademque nocentes
Nutrit, & urticæ proxima sæpe rosa est.
Quæritur Ægisthus quare sit factus adulter?
In promptu causa est, desidiosus erat.
Cernis ut ignavum corrumpant otia corpus,
Et vitium capiãt, ni moveantur aquæ.
Nescio quâ natale solum dulcedine cunctos
Derinet, in memores nec sinit esse sui.
Omne solum forti patria est, ut piscibus æquor,
Ut volucri vacuo quicquid in orbe patet.
Cum mora dat vires, teneras quoque percoquit uvas,
Et validas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo posita est primum tempore, virga fuit:
Tunc poterat lmanibus summâ tellure revelli,
Nunc stat in immensum vliibus aucta suis.
Dextera præcipuè capit indulgentia mentes,
Asperitas odium, sævaque bella movet.
Odimus Accipitrem, qui vivit semper in armis;

Et pavidum solidos in pecus ire lupos.
At caret insidiis hominum, quia mitis hi-
rundo.

Quasque colat turres Chaonis ales ha-
ber.

Vivimus instabiles, nec in unâ sede mo-
ramur.

Turpe senex miles, turpe senilis
amor.

Triste lupus stabulis.

Finis excerptorum ex Ovidio.

EX

EX

P. VIRGILII MARONIS
BUCOLICIS.

EGLOGA PRIMA.

ME. Tityre, tu patulae recubans sub tegmine
fagi

Svestrem tenni Musam meditaris avenâ.

Nos patriæ fines, & dulcîa linquimus arva:

Nos patriam fugimus; tu, Tityre, lentus in
umbra

Formosam resonare doces Amaryllida sylvas,

TI. O Melibœe, Deus nobis hæc otia fecit:

Namque erit ille mihi semper Deus: illius aram

Sæpe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.

Ille

Ille meas errare boves, ut cernis, & ipsum
Ludere, quæ vellem, calamo permisit agresti.

ME. Non equidem invideo, miror magis; un-
dique totis

Usque adeo turbatur agris: en ipse capellas
Protinus ager ago; hanc etiam vix, Tityre,
duco.

Hic inter densas corylòs modò namque ge-
mellos

Spem gregis, ah! silice in nudâ connixa re-
liquit.

Sæpe malum hoc nobis, si mens non læva
fuisset,

De coclo tactas memini prædicere quercus.

Sæpe sinistra cavâ prædixit ab ilice cornix.

Sed tamen iste Deus qui sit, da, Tityre nobis.

TI. Urbem, quam dicunt Romam, Melibœe,
putavi

Stultus ego huic nostræ similem, quò sæpe so-
lemus

Pastores ovium teneros depellere factus.

Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos

Noram, sic parvis componere magna solebam.

Verum hæc tantum alias inter caput extulit
urbes,

Quantum lenta solent inter viburna cupressi.

ME. Ecquæ tanta fuit Romam tibi causa vi-
dendi?

TI.

TI. Libertas: quæ sera tamen respexit inertem,
Candidior postquam tondenti barba cadebat:

Respexit tamen, & longo post tempore venit;
Postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.
Namque (fatebor enim) dum me Galatea tõe-
nebat,

Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.

Quamvis multa meis exiret victima septris,

Pinguis & ingrata premeretur caseus urbi,

Non unquam gravis ære domum mihi dextra
redibat.

ME. Mirabar, quid mœsta deos, Amarylli,
vocares,

Cui pendere suâ patereris in orbe poma.

Tityrus hinc aberat: ipse te, Tityre, pinus,

Ipsi te fontes, ipsa hæc arbusta vocabant.

TI. Quid facerem? neque servitio me exire
licebat:

Nec tam præsentibus alibi cognoscere Divos.

Hic illum vidi juvenem, Melibœe, quotannis

Bis senos cui nostra dies altaria fumant.

Hic mihi responsum primus dedit ille petenti:

Paccite, ut ante boves, pueri, submittite tauros.

ME. Fortunatè senex, ergo tua rura manebunt,

Et tibi magna satis; quamvis lapis omnia nudos,

Limosoque palus obducatur pascua junco.

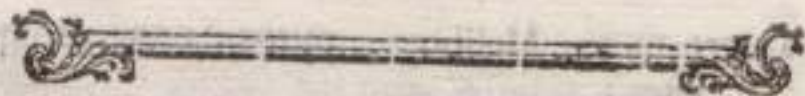
Non insueta graves tentabunt pabula, foetas

Nec

Nec mala vicini pecoris contagia læsent.
 Fortunatè senex, hic inter flumina nota
 Et fontes sacros frigus captabis opacum.
 Hinc tibi, quæ semper vicino ab limite sepes,
 Hyblæis apibus florem depasta salicti,
 Sæpe levi somnum suadēbit inire susurro.
 Hinc altâ sub rupe canet frondator ad auras:
 Nec tamen intereâ raucæ, tua cura, palumbes,
 Nec gemere aëriâ cessabit turtur ab ulmo.
TI. Ante leves ergo pascentur in æthere cervi,
 Et freta destituent nudos in littore pisces:
 Ante, pererratis amborum sinibus, exul
 Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Ti-
 grim,
 Quàm nostro illius labatur pectore vultus.
ME. At nos hinc alii sitientes ibimus Afros;
 Pars Scythiam, & rapidam Cretæ veniemus
 Oaxen,
 Et penitus toto divisos orbe Britannos,
 En unquam patrios longo post tempore fines,
 Pauperis & tuguri congestum cespite culmen,
 Post aliquot, mea regna videns, mirabor
 aristas?
Impius hæc tam culta novalia miles habebit?
Barbarus has segetes? en, quò discordia cives
Perduxit miseros! en queis consevimus agros!
 In-

Inserere nunc, Melibœce, pyros, pone ordine
 vites;
 Ite meæ, quondam felix pecus, ite capellæ:
 Non ego vos posthæc vidiri projectus in antro,
 Dumosâ pendere procul de rupe videbo:
 Carmina nulla canam: non, me pascente,
 capellæ,
 Florentem cythisum, & salices carpetis amaras.
TI. Hic tamen hac mecum poteris requiescere
 nocte
 Fronde super viridi: sunt nobis mitia poma,
 Castaneæ molles, & pressi copia lactis,
 Et jam summa procul villarum culmina fu-
 mant,
 Majoresque cadunt alius de montibus umbræ.
 EX

E X

GEORGICORUM

LIBRO PRIMO.

Vers. 125.

ANTE Jovem nulli subigebant arva coloni:
Nec signare quidem, aut partiri limite cam-
pum

Fas erat: in medium quærebant: ipsaque tellus
Omnia liberius, nullo poscente, ferebat.
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædæque lupos jussit, pontumque moveri;
Mellaque decussit foliis, ignemque revomit;
Et passim rivis currentia vina repressit;
Ut varias usus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.

Tunc alnos primùm fluvii sensere cavatas:
Navita tum stellis numeros, & nomina fecit.

Tum

Tum laqueis captare feras, & fallere visco
Inventum, & magnos canibus circumdare saltus.
Atque alius latum fundâ jam verberat ansem
Alta petens, pelagoque alius trahit humida lina.
Tum ferri rigor, atque argutæ lamina serræ:
Nam primî cuneis scindebant fissile lignum.
Tum variæ venere artes. Labor omnia vincit
Improbis, & duris urgens in rebus egestas.

Prima Ceres ferro mortales vertere terram
Instituit; cum jam glandes atque arbuta sacræ
Deficerent sylvæ, & victum Dodona negaret.
Ipsa dies alios alio dedit ordine Luna
Felicis operum. Quintam fuge: palidus Orcus,
Eumenidesque satæ; tum partu Terra nefando
Cœcumque, Japetumque creat, sævumque Ty-
phœa,

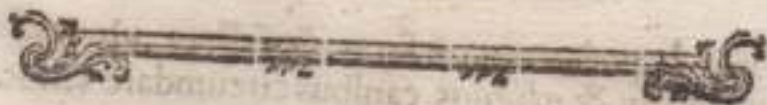
Et conjuratos cœlum rescindere fratres.
Ter sunt conati imponere Pelio Ossam,
Scilicet, atque Ossæ frondosum involvere
Olympum:

Ter Pater extractos disjecit fulmine montes.

F

EX

EX

ÆNEIDOS

LIBRO PRIMO.

Vers. 5.

ARMA, virumque cano, Trojæ qui primus ab
 oris
 Italiam, fato profugus, Lavinaque venit
 Littora: multum ille & terris jactatus, & alto,
 Vi Superum, sævæ memorem Junonis ob iram.
 Multa quoque & bello passus, dum conderet
 urbem,
 Inferretque Deos Latio: genus unde Latinum,
 Albanique patres, atque altæ moenia Romæ.
 Musa, mihi causas memora; quo numine læso,
 Quidve dolens Regina Deum, tot volvere casus
 Insignem pietate virum, tot adire labores
 Impulit: it: Tantæne animis cœlestibus iræ?
 Urbs antiqua fuit (Tyrii tenuere coloni)
 Car-

Carthago, Italiam contra, Tiberinaque longæ
 Ostia dives opum, studisque asperrima belli:
 Quam Juno fertur terris magis omnibus unam
 Posthabita coluisse Samo: hic illius arma,
 Hic currus fuit: hoc regnum Dea gentibus esse,
 Si quæ fata sinant, jam tum tenditque fovetque.
 Progeniem sed enim Trojano à sanguine duci
 Audierat, Tyrias olim quæ verteret arces.
 Hinc populum latè regem, belloque superbum
 Venturum excidio Libyæ: sic volvere Parcas.
 Id metuens, veterisque memor Saturnia belli,
 Prima quod ad Trojam pro curis gesserat Argis,
 Nec dum etiam causæ irarum, sævique dolores
 Exciderant animo: manet altâ mente repostum
 Judicium Paridis, spretæque injuria formæ,
 Et genus invisum, & rapti Ganymedis honores.
 His accensa super, jactatos æquore toto
 Troas, reliquias Danaum, & atque immitis
 Achillei,
 Arcebat longè Latio, multosque per annos
 Errabant acti fati maria omnia circum.
 Tantæ molis erat Romanam condere gentem.
 Vix è conspectu Siculæ telluris in altum
 Vela dabant lati, & spumas salis ære ruebant:
 Cùm Juno, æternum servans sub pectore
 vulnus,

Nim-

Nimborum in patriam, loca foeta furen-
 tibus Austris,
 Æoliam venit. Hic vasto rex Æolus antro
 Luctantes ventos, tempestatesque sonoras
 Imperio premit, ac vinclis & carcere frænât.
 Illi indignantes magno cum murmure, montis
 Circum claustra fremunt: celsâ sedet Æolus
 arce
 Sceptra tenens, mollitque animos, & tempe-
 rat iras.
 Ni faciat, maria, ac terras, coelumque pro-
 fundum,
 Quippe ferant rapidi secum, verrantque per
 auras.
 Sed Pater omnipotens speluncis abdidit atris,
 Hoc metuens, molemque & montes insuper
 altos
 Imposuit, regemque dedit, qui foedere certo
 Et premere, & laxas sciret dare jussus habenas.
 Ad quem tum Juno supplex his vocibus usa est:
 Æole, (namque tibi Divum pater atque ho-
 minum rex
 Et mulcere dedit fluctus, & tollere vento),
 Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat æquor,
 Ilium in Italiam portans, victosque Penates.
 Incute vim ventis, submersasque obrue puppes:
 Aut age diversas, & disjice corpora Ponto.
Æolus

Æolus hæc contra: Tuus, ô Regina, quid
 optes,
 Explorare labor; mihi jussa capescere fas est.
 Hæc ubi dicta, cavum conversâ cuspide mon-
 tem
 Impulit in laus: ac venti, velut agmine facto,
 Quâ data porta, ruunt, & terras turbine per-
 flant.
 Incubere mari, totumque à sedibus imis
 Una Eurusque, Notusque ruunt, creberque
 procellis
 Africus; & vastos volvunt ad litora fluctus.
 Insequitur clamorque virum, stridorque ru-
 dentium.
 Eripiunt subito nubes coelumque diemque
 Teucrorum ex oculis: ponto nox incubat atra.
 Intonuere poli: & crebris micat ignibus æther,
 Præsentemque viris intentant omnia mortem.
 (Undique turbatur) Stridens Aquilone pro-
 cella
 Vellum adversa ferit, fluctusque ad sidera tollit.
 Franguntur remi; tum proa avertit, & undis
 Dat laus: insequitur cumulo præruptus aquæ
 mons.
 Hi summo in fluctu pendent: his unda de-
 hiscens
 Terram intos fluctus aperit: furit æstus arenis.
Tres

Tres Notus abreptas in saxa latentia torquet :
Saxa vocant Itali, mediis quæ in fluctibus, aras,
Dorsum immane mari summo : tres Eurus ab
alto

In brevia, & Syrtes urget (miserabile visu)
Illiditque vadis, atque aggere cingit arenæ.
Unam quæ Lycios, fidumque vehebat Orontem,
Æneæ ante oculos, ingens à vertice pontus
In puppim ferit: excutitur, pronusque magister
Volvitur in caput: ast illam ter fluctus ibi lem
Torquet agens circum, & rapidus vorat æquo-
re vortex.

Apparent rari nantes in gurgite vasto,
Arma virum, tabulæque, & Troia gaza per
undas.

Jam validam Iliæ navem, jam fortis Acharæ,
Et quæ vectus Abas, & quæ grandævus Alerthes,
Vicit hyems: laxis laterum compagibus omnes
Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiscunt.

Interea magno misceri murmure Pontum,
Emissamque hyemem sensit Neptunus, & imis
Stagna refusa vadis: graviter commotus, & alto
Prospiciens, summâ placidum caput extulit
undâ.

Disjectam Æneæ toto videt æquore classem,
Fluctibus oppressos Troas, coelique ruinâ.
Nec latuere doli fratrem Junonis, & iræ.

Eu-

Eurum adse, Zephyrumque vocat; dehinc ta-
lia fatur:

Tantane vos generis tenuit fiducia vestri?
Jam coelum terramque meo sine numine, venti,
Miscere, & tantas audetis tollere moles?
Quos ego... Sed motos præstat componere
fluctus.

Sic ait; & dicto citius tumida æquora placat,
Collectasque fugat nubes, Solemque reducit.

Defessi Æneadæ, quæ proxima littora, cursu
Contendunt petere, & Libyæ vertuntur ad oras.

Huc septem Æneas collectis navibus omni
Ex numero subit; ac magno telluris amore
Egressi, optatâ potiuntur Troës arenâ,
Et sale tabentes artus in littore ponunt.

Ac primum silicis scintillam excudit Acha-
tes,

Suscepitque ignem foliis, atque arida circum
Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flam-
mam.

Tum Cererem corruptam undis, Cerealiaque
arma

Expediunt, fessi rerum: frugesque receptas
Et torrere parant flammis, & frangere saxo.

Æneas scopulum interea conscendit, & om-
nem

Prospectum latè pelago petit, Anthea si quæ
Jac-

Jactatum vento videat, Phrygiasque biremes,
 Aut Capyn, aut ceisis in puppibus arma Caiçi.
 Navem in conspectu nullam, tres in littore
 cervos
 Prospicit errantes: hos tota armenta sequuntur
 A tergo, & longum per valles pascitur agmen.
 Constitit hic, arcumque manu, celeresque sa-
 gittas.
 Corripuit, fidus quæ tela gerebat Achates:
 Duclioresque ipsos primum, capita alta ferentes,
 Cornibus arboreis sternit; tum vulgus & om-
 nem
 Misset agens telis nemora inter frondea turbam.
 Nec prius absistit, quam septem ingentia victor
 Corpora fundat humi, & numerum cum na-
 vibus æquet.
 Hinc portum petit, & socios partitur in
 omnes.
 Vina, bonus quæ deinde cadis onerarat Acestes,
 Littore Tinacrio, deseratque abeuntibus heros,
 Dividit, & dictis incoerentia pectora mulcet.
 Illi se prædæ accingunt, dapibusque futuris:
 Tergora diripiunt costis, & viscera nudant.
 Pars in frusta secant; verubusque tremantia
 figunt:
 Littore athena locant alii, flammæque ministrant.
 Tum victa revocant vires; fusique per herbam,
 Im-

Implentur veteris Bacchi, pinguisque ferinæ.
 At pius Æneas per noctem plurima volvens,
 Ut primum lux alma data est, exire, locosque
 Explorare novos, quas vento accesserit oras,
 Qui teneant (nam inculta videt) hominesne,
 feræne,
 Quærere constituit, sociisque exacta referre.
 Classem in convexo nemorum, sub rupe cavatâ,
 Arboribus clausam circum, atque horrentibus
 umbris,
 Occulit: ipse uno graditur comitatus Achate,
 Bina manu lato crispans hastilia ferro.
 Devenere locos, ubi nunc ingentia cernes
 Mœnia, surgentemque novæ Carthagines ar-
 cem.
 Corripuere viam intereâ quâ semita monstrat.
 Jamque ascendebant collem, qui plurimus urbi
 Imminet, adversasque aspectat desuper arces.
 Miratur molem Æneas, magalia quondam:
 Miratur portas, strepitumque, & strata viarum.
 Infert se septus nebulâ (mirabile dictu)
 Per medios, miscetque viris, neque cernitur ulli.
 Lucus in urbe fuit mediâ, lætissimus umbrâ.
 Hic templum Junoni ingens Sidonia Dido
 Condebat, donis opulentum, & numine Divæ.
 Ærea cui gradibus surgebant limina, nexæque
 Ære trabes: foribus cardo stridebat athenis.
 G. Hoc

Hoc primum in luco nova res oblata timorem
Leniit; hic primum Æneas sperare salutem
Ausus, & afflictis melius considerare rebus.
Namque sub ingenti lustrat dum singula tem-
plo,

Reginam opperiens; dum quæ fortuna sit urbi,
Artificumque manus inter se, operumque la-
bores

Miratur, videt Iliacas ex ordine pugnas,
Bellaque jam famâ totum vulgata per orbem:
Atridas, Priamumque, & sævum ambobus
Achillem.

Constitit, & lacrymans; Quis jam locus, in-
quit Achate,

Quæ regio in terris nostri non plena laboris?
En Priamus: sunt hic etiam sua præmia laudi;
Sunt lacrymæ rerum, & mentem mortalia
tangunt.

Solve metus, feret hæc aliquam tibi fama sa-
luem,

Sic ait, atque animum picturâ pascit inani,
Multa gemens, largoque humectat flumine
vultum.

Hæc dum Dardanio Æneæ miranda videntur,
Dum stupet, obrutuque hæret defixus in uno;
Regina ad templum formâ pulcherrima Dido
Incessit, magnâ juvenum stipante catervâ.

Per

Per medios instans operi, regnisque futuris,
Jura dabat, legesque viris, operumque la-
borem

Partibus æquabat justis, aut sorte trahebat.
Tum subito Æneas concursu accedere magno
Anthea, Sergestumque videt, fortemque Cloan-
thum,

Teucrorumque alios, ater quos æquore turbo
Dispulerat, penitusque alias advexerat oras.
Obstupuit simul ipse, simul percussus Achates,
Lætitiæque metuque avidi conjungere dextras
Ardebant: cunctis nam lecti navibus ibant,
Orantes veniam, & templum clamore petebant.

Tum breviter Dido, vultum demissa, pro-
fatur:

Solvite corde metum, Teucrî, secludite curas.

Atque utinam rex ipse, Noto compulsus
eodem,

Afforet Æneas! equidem per littora certos
Dimittam, & Libyæ lustrare extrema jubebo,
Si quibus ejectus sylvis, aut urbibus errat.

His animum arrecti dictis, & fortis Achates,
Et pater Æneas, jamdudum erumpere nubem
Ardebant. (Hic tum): Coram quem quæri-
tis adsum

Troïus Æneas, Lybicis ereptus ab undis.

O sola infandos Trojæ miserata labores!

Dè

Di tibi, si qua pios respectant numina, si
 quid
 Usquam justitiæ est, & mens sibi conscia recti,
 Præmia digna ferant: quæ te tam læta tulerunt
 Sæcula? qui tanti talem genuere parentes?
 In freta dum fluvii current, dum montibus
 umbræ
 Lustrabunt convexa, polus dum sidera pascet,
 Semper honos, nomenque tuum, laudesque
 manebunt;
 Quæ me cunque vocant terræ. Sic fatus ami-
 cum
 Ilionea petit dextrâ, lævâque Serestum,
 Post alios, fortemque Gyan, fortemque Cloan-
 thum.
 Obstupuit primo aspectu Sidonia Dido,
 Casu deinde viri tanto, & sic ore locuta est.
 Non ignara mali, miseris succurrere disco.
 (Sic ait, &) simul Æneam in regia ducit
 Tecta: simul Divum templis indicit honorem.
 Nec minus interea sociis ad littora mittit
 Viginti tauros, magnorum horrentia centum
 Terga suum, pingues centum cum matribus
 agnos:
 Munera, lætitiâque Dei.
 At domus interior regali splendida luxu,
 Instruitur, mediisque parant convivia tectis.
 Arte

Arte laboratæ vestes, ostroque superbo:
 Ingens argentum mensis, coelataque in auro
 Fortia facta patrum, series longissima rerum,
 Per tot ducta viros antiquâ ab origine gentis.
 Æneas (neque enim patius consistere mentem
 Passus amor) rapidum ad naves præmittit
 Achaten;
 Ascanio ferat hæc, ipsumque ad moenia ducat.
 Omnis in Ascanio cari stat cura parentis.
 Munera præterea Iliacis erepta ruinis
 Ferre jubet: pallam signis auroque rigentem,
 Et circumtextum croceo velamen acantho.
 Cum venit, aulæis jam se Regina superbis
 Auræ composuit spondâ, medianque locavit.
 Jam pater Æneas, & jam Trojana juvenus
 Conveniunt, stratoque super discumbitur ostro.
 Dant manibus famuli lymphas, Ceremque ca-
 nistris
 Expediunt, tonsisque ferunt mantilia villis.
 Quinquaginta intus famulæ, quibus ordine
 longo
 Cura penum struere, & flammis adolere Pe-
 nates.
 Centum aliæ totidemque pares ætate ministri,
 Qui dapibus mensas onerent, & pocula ponant.
 Necnon & Tyrii per limina læta frequentes
 Convenere, toris jussi discumbere pictis.

Mirantur dona Æneæ, mirantur Iiikum.
Postquam prima quies epulis, mensaque
remota.

Crateras magnos statuunt, & vina coronant.
Fit strepitus tectis, vocemque per ampla vo-
luntat

Atria: dependent lichni laquearibus aureis
Incensi, & noctem flammis funalia vincunt.
Hic Regina gravem gemmis, auroque poposcit,
Implevitque mero pateram, quam Belus, &
omnes

A Belo soliti: tum facta silentia tectis:
Jupiter, (hospitibus nam te dare jura lo-
quimur)

Hunc latum Tyriisque diem, Trojâque pro-
fectis

Esse velis, nostrosque hujus meminisse minores
Adsit lætitiæ Bacchus dator, & bona Juno:

Et vos ô coctum Tyrii celebrate faventes.

Dixit, & in mensâ laticum libavit honorem,

Præque libato summo tenuis attigit ore.

Tum Bithiæ dedit increpitans: ille impiger hausit,

Spumantem pateram, & pleno se proluit auro.

Post, alii proceres: citharâ crinitus Iopas

Personar auratâ, docuit quæ maximus Atlas.

Hic canit errantem Lunam, Solisque labores:

Unde

Unde hominum genus & pecudes, unde imber
& ignes.

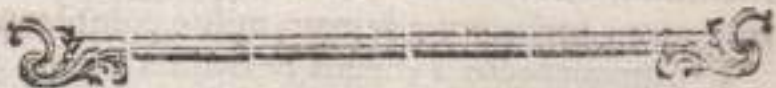
Ingeminant plausum Tyrii, Troësque sequun-
tur.

At Dido vario noctem sermone trahebat,
Multa super Priamo rogitans, super Hectore
multa:

Nunc quibus Auroræ venisset filius armis:
Nunc quales Diomedis equi: nunc quantus
Achilles,

Imò age, & à primâ dic, hospes, origine
nobis

Insidias, inquit, Danaûm, casusque tuorum
Erroresque tuos: nam te jam septima portat
Omnibus errantem terris & fluctibus, æstas.

EX LIBRO SECUNDO.

Conticuere omnes, intentique ora tenebant.
Indè toro pater Æneas sic orsus ab alto:
Infandum, Regina, jubes renovare dolorem:
Trojanas ut opes, & lamentabile regnum
Eruerint Danaï, quæque ipse miserrima vidi,
Et

Et quorum pars magna fui. Quis, talia fando,
Myrmidonum, Dolopumve, aut duri miles
Ulysei

Temperet à lacrymis? Et jam nox humida cœlo
Præcipitat, suadentque cadentia sidera somnos.
Sed si tantus amor casus cognoscere nostros,
Et breviter Trojæ supremum audire laborem:
Quanquam animus meminisse horret, luctuque
refugit,

Incipiam. Fracti bello, fatisque repulsi
Ductores Danaûm, tot jam labentibus annis,
Instar montis equum divinâ Palladis arte
Ædificant, sectaque intexunt abiete costas.
Votum pro reditu simulant: ea fama vagatur.
Huc delecta vitum sortiti corpora furtim
Includunt cæco lateri; penitusque cavernas
Ingentes, utrumque armato milite complent.

Est inconspectu Tenedos notissima famâ
Insula; dives opum, Priami dum regna manebant

Nunc tantum sinus, & statio malefida carinis.
Huc se provecti deserto in litore condunt:
Nos abisse rati, & vento petiisse Mycenâs.
Ergo omnis longo solvit se Teucria luctu:
Panduntur portæ: juvat ire, & Dorica castra,
Desertosque videre locos, litusque relictum.

Hic

Hic Dolopum manus, hic sævus tendebat
Achilles:

Classibus hic locus, hic acies certare solebant.
Pars stupet innuptæ donum exitiale Minervæ,
Et molem mirantur equi: primusque Thymœtes

Duci intra muros hortatur, & arce locari;
Sive dolo, seu jam Trojæ sic fata ferebant.

Ecce, manus juvenem intereâ post terga
revinctum

Pastores magno ad Regem clamore trahebant
Dardanidæ: qui se ignotum venientibus ultrò,
Hoc ipsum ut strueret, Trojamque aperiret
Achivis,

Obtulerat: fidens animi, atque in utrumque
paratus,

Seu versare dolos, seu certæ occumbere morti.

Undique visendi studio Trojana juvenus
Circumfusa ruit, certantque illudere capto.
Accipe nunc Danaûm insidias; & in crimine
ab uno

Disce omnes.

Namque, ut conspectu in medio turbatus,
inermis

Constitit, atque oculis Phrygia agmina circumspexit,

H

Heu!

Heu! quæ nunc tellus, inquit, quæ me æquora
 possunt
 Accipere? aut quid jam misero mihi denique
 restat?
 Cui neque apud Danaos usquam locus: insu-
 per ipsi
 Dardanidæ infensi poenas cum sanguine pos-
 cunt.
 Quo gemitu conversi animi, compressus &
 omnis
 Impetus: hortamur fari, quo sanguine cretus;
 Quidve ferat memoret; quæ sit fiducia capto.
 Ille hæc, depositâ tandem formidine, fatur:
 Cuncta equidem tibi, Rex, fuerint quæcumque
 fatebor
 Vera, inquit; neque me Argolicâ de gente
 negabo:
 Hoc primum: nec, si miserum fortuna Sinonem
 Finxit, vanum etiam, mendacemque improba
 finget:
 Fando aliquid, si fortè tuas pervenit ad aures
 Belidæ nomen Palamedis, & inclyta famâ
 Gloria: quem falsâ sub proditione Pelasgi
 Insonem, infando indicio, quia bella verabat,
 Demiseré neci: nunc cassum lumine lugent:
 Illi me comitem, & consanguinitate pro-
 pinquum.

Pau-

Pauper in darma pater primis hæc misit ab annis.
 Dum stabat regno incolumis, regnumque vi-
 gebat
 Consiliis; & nos aliquod nomenque decusque
 Gessimus. Invidiâ postquam pellacis Ulyssæi
 (Haud ignota loquor) superis concessit ab oris:
 Afflictus vitam in tenebris luctuque trahebam,
 Et casum insontis mecum indignabar amici.
 Nec tacui demens: & me, fors si qua tulisset,
 Si patrios unquam remeassem victor ad Argos,
 Promisi ultorem, & verbis odia aspera movi.
 Hinc mihi prima mali labes: hinc semper
 Ulysses
 Criminibus terrere novis: hinc spargere voces
 In vulgum ambiguas, & quærere conscius arma.
 Nec requievit enim, donec Calchante mistro....
 Sed quid ego hæc autem nequicquam ingrata
 revolve?
 Quidve moror? si omnes uno ordine haberis
 Achivos,
 Idque audire sat est; jamdudum sumite poenas.
 Hoc Ithacus velit, & magno mercentur Attidæ.
 Tum verò ardemus scitari, & quærere causas,
 Ignari scelerum tantorum, artisque Pelasgæ.
 Prosequitur pavitans, & ficto pectore fatur:
 Sæpe figam Danaï Trojâ cupière relicta
 Moli i, & longo fessi discedere bello.

Fe-

Fecissentque utinam ! Sæpe illos aspera ponti
 Interclusit hyems, & terruit Auster euntes.
 Præcipue cum jam hic trabibus contextus acernis
 Staret equus, toto sonuerunt Æthere nimbi.
 Suspensi Eurypylum scitatum oracula Phœbi
 Mittimus : isque adytis hæc tristia dicta repor-
 tat.

Sanguine placastis ventos, & virgine cæsâ,
 Cum primum Iliacas, Danaï, venistis ad oras:
 Sanguine quarrendi reditus, animaque litandum
 Argolicâ. Vulgi quæ vox ut venit ad aures,
 Ostupuere animi, gelidusque per ima cucurrit
 Ossa tremor, cui fata parent, quem poscat
 Apollo.

Hic Ithacus vatem magno Calcanthi tumultu
 Protrahit in medios, quæ sint ea numina Divum
 Flagitat: & mihi jam multi crudele canebant
 Artificis scelus, & taciti ventura videbant.
 Bis quinos silet ille dies, tectusque recusat
 Prodere voce suâ quenquam, aut oponere morti.
 Vix tandem magnis Ithaci clamoribus actus,
 Compositò rumpit vocem, & me destinat aræ,
 Assensere omnes: & quæ sibi quisque timebat,
 Unius in miseri exitium conversa tulere.
 Jamque dies infanda aderat: mihi sacra parari,
 Et falsæ fruges, & circum tempora vittæ.
 Eripui (fateor) letho me, & vincula rupi,
 Limo-

Limosoque lacu per noctem obscurus in ulvâ
 Delitui, dum vela darent, si fortè dedissent.
 Nec mihi jam patriam antiquam spes ulla vi-
 dendi:

Nec dulces natos, exoptatumque parentem:
 Quos illi fors ad pœnas ob nostra reposcent
 Effugia, & culpam hanc miserorum morte
 piabunt.

Quod te, per Superos, & conscia numina
 veri,
 Per si qua est, quæ restat adhuc mortalibus
 usquam

Intemerata fides, oro: miserere laborum
 Tantorum; miserere animi non digna ferentis.
 His lacrymis vitam damus & miserescimus ultrò.
 Ipse viro primus manicas, atque arcta levare
 Vincula jubet Priamus, dictisque ita fatur amicis:
 Quisquis es, amissos hinc jam obliviscere Grajos:
 Noster eris: mihi que hæc edissere vera roganti:
 Quò molem hanc immanis equi statuere? quis
 auctor?

Quidve petunt? quæ religio, aut quæ machi-
 na belli?

Dixerat. Ille dolis instructus, & arte Pelasgâ,
 Sustulit exutas vinculis ad sidera palmas.

Vos æterni ignes, & non violabile vestrum
 Testor numen, ait: vos aræ, ensesque nefandi,
 Quos

Quos fugi; vitæque Deum, quas hostia gessi :
 Fas mihi Graiorum sacrata resolvere jura :
 Fas odisse viros, atque omnia ferre sub auras,
 Si qua regunt: teneor patriæ nec legibus ullis.
 Tu modo promissis maneat, servataque serves,
 Troja fidem, si vera feram, si magna rependam.
 Omnis spes Danaum, & coepti fiducia belli
 Palladis auxiliis semper stetit. Impius ex quo
 Tydides, sed enim scelerumque inventor Ulys-
 ses,

Fatale aggressi sacrato avellere templo
 Palladium, cæsis summæ custodibus arcis,
 Corripuere sacram effigiem, manibusque cruen-
 tis

Virgineas ausi Divæ contingere vitas ;
 Ex illo fluere, ac retro sublapsa referri
 Spes Danaum: fractæ vires, aversa Deæ mens.
 Nec dubiis ea signa dedit Tritonia monstris.
 Vix positum castris simulacrum, arsere coruscæ
 Luminibus flammæ arrectis, salsusque per artus
 Sudor iit, terque ipsa solo (mirabile dictu)
 Emicuit, patmamque ferens hastamque tre-
 mentem

Extemplo tentanda fugâ canit æquora Calchas,
 Nec posse Argolicis excindi Pergama tellis ;
 Omina ni repetant argis, numenque reducant,
 Quod pelago & curvis secum advexere carinis.

Et

Et nunc, quod patrias vento petiere Mycenas;
 Arma Deosque parant comites, pelagoque re-
 menso

Improvisi aderunt: ita digerit omina Calchas.
 Hanc pro Palladio moniti, pro numine læso,
 Effigiem statuere, nefas quæ triste piaret.
 Hanc tamen immensam Calchas attollere molem
 Roboribus textis, cœloque educere jussit:
 Ne recipi portis, aut duci in moenia possit;
 Neu populum antiquâ sub religione tueri.
 Nam si vestra manus violasset dona Minervæ,
 Tum magnum exitium (quod Di prius omen
 in ipsum

Convertant) Priami imperio, Phrygibusque
 futurum:

Sin manibus vestris vestram ascendisset in ur-
 bem,

Ultrò Asiam magno Pelopeia ad moenia bello
 Venturam, & nostros ea fata manere nepotes.

Talibus insidiis, perjuriq; arte Sinonis,
 Credita res: captique dolis, lacrymisque coactis,
 Quos neque Tydides, nec Larissæus Achilles,
 Non anni domuere decem, non mille carinæ.
 Hic aliud majus miseris multoque tremendum
 Objicitur magis, atque improvida pectora
 turbat.

Laocoon, ductus Neptuno sorte Sacerdos,

So-

Solemnes taurum ingentem mactabat ad aras.
 Ecce autem gemini à tenebris tranquilla per astra
 (Horresco referens) immensis orbibus angues
 Incumbunt pelago, pariterque ad littora tendunt:

Pectora quorum inter fluctus arrepta, jubaque
 Sanguineæ exuperant undas; pars cætera pontum

Pone legit, sinuatque immensa volumine terga.
 Fit sonitus spumante salo: jamque arva tenebant,

Ardentesque oculos suffecti sanguine & igni,
 Sibila lambebant linguis vibrantibus ora.

Diffugimus visu exangues: illi agmine certo
 Laocoonta petunt, & primum parva duorum
 Corpora natorum serpens amplexus uterque
 Implicat & miseros morsu depascitur artus.

Post ipsum auxillo subeuntem ac tela ferentem
 Corripiunt, spirisque ligant ingentibus: & jam
 Bis medium amplexi, bis collo squamea circum
 Terga dati, superant capite & cervicibus altis.

Ille simul manibus tendit divellere nodos,
 Perfusus sanie vittas atroque veneno;

Clamores simul horrendos ad sidera tollit:
 Quales mugitus, fugit cum saucius aram.

Taurus, & incertam excussit cervice securim.
 At gemini lapsu delubra ad summa dracones

Enu-

Effugiant, sævæque petunt Tritonidis arcem:
 Sub pedibusque Deæ clypeiue sub orbe tēguntur.

Tum vero tremefacta novus per pectora cunctis
 Insinuat pavor: & scelus expendisse merentem
 Laocoonta ferunt sacrum qui cuspide robur
 Læserit, & tergo sceleratam intorserit hastam.
 Ducendum ad sedes simulacrum, orandaque

Divæ

Numina conclamant.

Divinus muros, & moenia pandimus urbis.
 Accingunt omnes operi, pedibusque rotarum

Subjiciunt lapsus, & stuppea vincula collo
 Intendunt: scandit fatalis machina muros

Fœta armis: pueri circum, inuptaque puellæ
 Sacra canunt, funemque manu contingere
 gaudent:

Illa subit, mediæque minans illabitur urbi.

O patria, o divum domus Ilium, & incluta
 bello

Moenia Dardanidum! quater ipso in limine
 portæ

Substitit, atque utero sonitum quater arma
 dedere.

Instamus tamen immemores, cæcique furore,
 Et monstrum infelix sacrata sistimus arce.

Nos delubra Deum miseri, quibus ultimus esset
 Ille dies, festa velamus fronde per urbem.

I

Ver-

Vertitur interea cœlum, & ruit Oceano nox,
 Involvens umbrâ magnâ terramque, polumque,
 Myrmidonumque dolos: fusi per mœnia Teucrî
 Conticuere: sopor fessos complectitur artus.
 Et jam Argiva phalanx instructis navibus ibat
 A Tenedo, tacitæ per amica silentia luncæ,
 Littora nota petens, flammâ cum regia puppis
 Extulerat; fatisque Deum defensus iniquis
 Inclusos utero Danaos, & pinea furtim
 Laxat claustra Sinon. Illos patefactus ad auras
 Reddit equus: latique cavo se robore promunt.
 Invadunt urbem somno vinoque sepultam.
 Cæduntur vigiles; portisque patentibus omnes
 Accipiunt socios, atque agmina conscia
 jungunt.
 Diverso interea miscentur mœnia luctu.
 Exoritur clamorque virum, clangorque tur-
 barum.
 Venit summa dies, & ineluctabile tempus
 Dardaniæ: fuimus Troes, fuit Ilium, & ingens
 Gloria Teucrorum: ferus omnia Jupiter Argos
 Transtulit incensâ Danaï dominantur in urbe.
 Arduus armatos mediis in mœnibus astans
 Fundit equus, victorque Sinon incendia miscet
 Insultans: portis alii bipatientibus adsunt,
 Millia quot magnis nunquam venere Mycenis.
 Obsedere alii telis angusta viarum
 Oppositi: stat ferri acies mucrone corusco
 Stri-

Stricta, parata neci: vix primi prælia tentant
 Portarum vigiles, & cæco Marte resistunt.
 In flammâ, & in arma feror: quo tristis
 Erinny's,
 Quos fremitus vocat, & sublatus ad æthera clamor.
 Addunt se socios Ripheus, & maximus armis
 Iphytus, oblati per lunam, Hypanisque, Dy-
 masque,
 Et lateri agglomerant nostro. 358. Per tela, per
 hostes
 Vadimus haud dubiam in mortem, mediæque
 tenemus
 Urbis iter: nox atra cavâ circumvolat umbrâ.
 Quis cladem illius noctis, quis funera fando
 Explicet? aut postit lacrymis æquare labores?
 Ubs antiqua ruit, multos dominata per annos:
 Plurima perque vias sternuntur inertia passim
 Corpora, perque domos, & religiosa Deorum
 Limina: nec soli pœnas dant sanguine Teucris:
 Luctus ubique, pavor, & plurima motus
 imago.
 Vadimus immisti Danaï, haud numine nostro,
 Multaque per cæcâ congressi prælia noctam
 Conserimus: multos Danaum demittimus Orco.
 Apparent Priami, & veterum penetralia
 regum;
 Amatosque vident stantes in limine primo.
 At domus interior gemitu miseroque tumultu
 Mi-

Miscetur: penitusque cavæ plangoribus ædes
 Fœmineis ululant: ferit aurea sidera clamor,
 Tum pavidae tectis matres ingentibus errant,
 Amplexæque tenent postes, atque oscua figunt:
 Instat vi patriâ Pyrrhus: nec claustra, nec ipsi
 Custodes sufferre valent: labat ariete crebro
 Janua, & emoti procumbunt cardine postes.
 Fit via vi: rumpunt aditus, primosque trucidant
 Immissi Danaï, & latè loca milite complent.
 Forsitan & Priami fuerint quæ fata, requiras:
 (Narrabo) Elapsus Pyrrhi de cæde Polites,
 Unus natorum Priami, per tela, per hostes,
 Porticibus longis fugit, & vacua atria lustrat.
 Saucius: illum ardens infesto vulnere Pyrrhus
 Insequitur: jam jamque manu tenet, & premie
 hastâ.
 Ut tandem ante oculos evasit & cora parentum,
 Concidit, ac multo vitam cum sanguine fudit.
 Continuo Priamum Pyrrhus crudelis ad aram
 Traxit, prostrati lapsantem in sanguine natî,
 Implicuitque comam levâ, dextrâque coruscum
 Extulit, ac lateri capulo tenus abdidit ense.
 Obstupui; subiit cari genitoris imago,
 Ut regem æquævum crudeli vulnere vidi
 Vitam exhalantem: subiit deserta Creûsa,
 Et direpta domus, & parvi casus Iûli.
 Respicio, & quæ sit me circum copia, lustro.
 Ast ubi jam patriæ perventum ad limina sedis.

Antiquasque domos; genitor, quem tollere in
 altos

Oprobam primùm montes, primùmque petebam,
 Adnegat excisâ vitam producere Trojâ,
 Exsiliumque pati: nostris tamen ille coactus
 Verbis ad cœlum 688. palmas cum vocete-
 tendit:

Jupiter omnipotens, precibus si flecteris ullis,
 Aspice nos, hoc tantum, & si pietate meremur,
 Da deinde auxilium, pater, atque hæc omina firma.
 Sed si fata negant, sequor, & quâ ducitis,
 adsum.

Di patii, servate domum, servate nepotem:
 Cedo equidem, nec nate, tibi comes ire recuso.
 Dixerat ille: & jam per moenia clarior ignis
 Auditur, propiusque æstus incendia volvunt.
 Ergo age: care pater, cervici imponere nostræ
 Ipse subibo humeris, nec me labor iste gravabit;
 Quò res comque cadent, unum & commune
 periculum,

Una salus ambobus erit: mihi parvus Iûlus
 Sit comes, & longè servet vestigia conjux.
 Vos famuli, quæ dicam, animis advertite ves-
 tis.

Est urbe egressis tumulus, templumque verustum
 Desertæ Cereris, juxtaque antiqua cupressus,
 Relligione patrum multos servata per annos:
 Hanc ex diverso sedem veniemus in unam.

Tu, genitor, cape sacra manu, patriosque
penates:

Me bello é tanto digressum, & cæde re-
centi,

Atrectare nefas, donec me flumine vivo
Abluero.

Hæc fatus, latos humeros, subjectaque colla

Veste super, fulvique insternor pelle leonis,

Succedoque oneri: dextræ se parvus Iulus

Implicuit, sequiturque patrem non passibus
æquis.

Dum sequor, & notâ excedo regione
viarum,

Heu miserâ conjux fortunâ rapta Creüsâ est!

Ascanium, Anchisenque patrem, Teucrosque
Penates

Commendo sociis, & curvâ valle recondo.

Ipsè urbem repeto, & cingor fulgentibus armis

Illicet ignis edax summa ad vestigia vento

Volvitur; exsuperant flammæ; furit æstus ad auras,

Implevi clamore vias; mcestusque Creüsam

Nequicquam ingeminans, iterum iterumque
vocavi

Sic demum socios, consumptâ nocte, reviso.

Atque hic ingentem comitum affluxisse novorum

Invenio admirans numerum, matresque, viros-
que

Collectam exilio pubem, miserabile vulgus.

Undique convenere, animis opibusque parati,

In quascunque velim pelago deducere terras.

Jamque jugis summæ surgebat Lucifer Idæ,

Ducebatque diem; Danaïque obsessa tenebant

Limina portarum: nec spes opis ulla dabatur.

Cessi, & sublato montem genitore petivi.

EX

EX
 Q. HORATII FLACII
 ORADUM
 LIBRO PRIMO.

I. AD MÆCENATEM.

*Alios aliis rebus duci, se Lyricorum versuum
 studio teneri.*

MÆCENAS, atavis edite regibus,
 O & præsidium, & dulce decus meum:
 Sunt quos curriculo pulverem Olympicum
 Collegisse juvat, metaque fervidis
 Evitata rotis, palmaque nobilis
 Terrarum dominos evehit ad Deos.
 Hunc, si mobilium turba Quiritium
 Certat tergemini tollere honoribus:

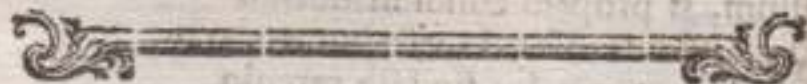
Illum,

EX Q. HORATII FLACII

Illum, si proprio condidit horreo
 Quidquid de Libycis verritur areis:
 Guadentem patrios findere sarculo
 Agros, Attalicis conditionibus
 Nunquam dimoveas, ut trabe Cypriâ
 Myrtoum pavidus nauta secet mare.
 Luctantem Icaris fluctibus Africam
 Mercator metuens, otium & oppidi
 Laudat rura sui: mox reficit rates
 Quassas, indocilis pauperiem pati.
 Est qui nec veteris pocula Massici,
 Nec partem solido demere de die
 Spernit, nunc viridi membra sub arbuto
 Stratus nunc ad aquæ lene caput sacra.
 Multos castra juvant, & lituo tubæ
 Permistus sonitus, bellaque matibus
 Detestata. Manet sub Jove frigido
 Venator, teneræ conjugis immemor:
 Seu visa est catulis cerva fidelibus,
 Seu rupit teretes Marsus aper plagas.
 Me doctarum hederæ præmia frontium
 Dis miscent superis: me gelidum nemus,
 Nympharumque leves cum Satyris chori,
 Secenunt populo, si neque tibus
 Euterpe cohibet, nec Polyhymnia
 Lesboum refugit tendere barbiton.
 Quod si me Lyricis varibus inseres,
 Vublimi feriam sidera vertice.

K

FFOD-

O D E II.

*Deos omnes iratos esse Romani ob caedem
Cæsaris, totamque Imperii spem in
uno Augusto esse constitutam.*

Jam satis terris nivi, atque diræ
Grandinis misit Pater, & rubente
Dexterâ sacras jaculatus arces,
Terruit Urbem.

Terruit gentes, grave ne rediret
Seculum Pythæ, nova monstra questæ,
Omne cum Proteus pecus egit altos

Visere montes:

Piscium & summâ genus hæsit ulmo,
Nota quæ sedes fuerat columbis:
Et superiecto pavida natârunt
Æquore damæ.

Vilimus flavum Tiberim, retotis
Littore Frusco violenter undis,
Ire dejectum monumeta Regis,
Templaque Vestæ:

Iliæ dum se nimium querenti
Jactat ultorem, vagus & sinistra
Labitur ripâ, Jove non probante,
uxorius amnis.

Au-

Audiet cives acuisse ferrum,
Quo graves Persæ melius perirent:
Audiet pugnas, virio parentum

Rara juvenus.

Quem vocet Divum populus ruentis
Imperi rebus? prece quâ fatigent
Virgines sanctæ minus audientem

Carmina Vestam?

Cui dabit partes scelus expiandi
Jupiter? Tandem venias precamur,
Nube candentes humeros amictus,

Augur Apollo:

Sive tu mavis, Erycina ridens,
Quam Jocus circumvolat & Cupido,
Sive neglectum genus, & nepotes

Respicis Auctor,

Heu, nimis longo satiata ludo:
Quem juvat clamor, galeæque læves,
Acer & Marsi peditis cruentum

Vultus in hostem.

Sive mutatâ Juvenem figurâ
Ales in terris imitaris, almæ
Filius Maïæ, patiens vocari

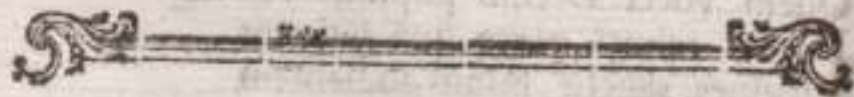
Cæsaris ultor:

Serus in cœlum redeas, diuque
Latus intersis populo Quirini;
Neve te nostris vitiis iniquum

Ocyor aura

To-

Tollat. Hic magnos potius triumphos,
 Hic ames dici Pater, atque Princeps;
 Neu sinas Medos equitare inultos,
 Te duce, Cæsar.

ODE III. AD NAVEM

Quâ Virgilius Athenas proficiscens vehebatur.

Sic te Diva potens Cypri,
 Sic fratres Helena, lucida sidera,
 Ventorumque regat pater,
 Obstrictis aliis præter Iapyga,
 Navis, quæ tibi creditum
 Debes Virgilium: finibus Atticis
 Reddas incolumem precor,
 Et serves animæ dimidium meæ.
 Illi robur, & æs triplex
 Circa pectus erat, qui fragilem truci
 Commisit pelago ratem
 Primus, nec timuit, præcipitem Africum
 Decertantem Aquilonibus,
 Nec tristes Hyadas, nec rabiem Noti,

Quo

Quo non arbiter Adriæ
 Major, tollere, seu ponere vult freta.
 Quem mortis timuit gradum,
 Qui siccis oculis monstra natantia,
 Qui vidit mare turgidum, &
 Infames scopulos Acroceraunia?
 Nequicquam Deus abscondit
 Prudens Oceano dissociabili
 Terras; si tamen impiæ
 Non tangenda rates trasiliunt vada.
 Audax omnia perpeti
 Gens humana ruit per vetitum nefas:
 Audax Iapeti genus
 Ignem fraude malâ gentibus intulit.
 Post ignem ætheriâ domo
 Subductum, macies, & nova febrium
 Terris incubuit cohors:
 Semotique prius tarda necessitas
 Lethi corripuit gradum.
 Expertus vacuum Dædalus æra,
 Pennis non homini datis.
 Perrupit Acheronta Hercules labor.
 Nil mortalibus arduum est:
 Coelum ipsum petimus stultitiâ; neque
 Per nostrum patimur scelus
 Iracunda Jovem ponere fulmina.

ODE

ODE IV. AD SESTIUM.

*Adventu Veris, & brevitare vitæ nas ad
hilaritatem invitari.*

Solvitur acris hyems gratâ vice Veris & Fa-
voni;

Trahuntque siccas machinæ carinas:

Ac neque jam stabulis gaudet pecus, aut arator
igni,

Nec prata canis albicant pruinis.

Jam Cytherea choros ducit Venus, imminente
Lunâ:

Junctæque Nymphis Gratia decentes

Alternò terram quatunt pede, dum graves Cy-
clopum

Vulcanos ardens urit officinas.

Nunc decet aut viridi nitidum caput impedire
myrto,

Aut florè, terræ quem ferunt solutæ.

Nunc & umbrosis Fauno decet immolare Ju-
cis,

Seu poscat agnâ, sive malit hœdo.

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum taber-
nas,

Regumque turres. O beate Sesti,

Vitæ summa brevis spem nos vetat inchoare
longam;

Jam te premet nox, fabulæque Manes,
Et domus exilis Plutonia, quò simul mearis,
Non regna vini sortiere talis.

ODE X. AD LEUCONOEN.

Hodie vivendum, omissâ futurorum curâ

TU ne quæsieris (scire nefas) quem mihi,
quem tibi

Finem Di dederint, Leuconoë, nec Babilonios
Tentâris numeros: ut melius, quidquid erit, patis;
Seu plures hyemes, seu tribuit Jupiter ultimam,
Quæ nunc oppositis debilitat pumicibus mare
Tyrrhenum: sapias, vina liques; & spatio brevi
Spem longam reseces: dum loquimur, fugerit
invida

Ætas. Carpe diem, quàm minimum credula
postero.

ODE XX. AD VIRGILIUM,

Ut Quintilli mortem æquo animo ferat.

QUIS desiderio sit pudor aut modus
Tam cari capitis? Præcipe lugubres

Cantus, Melpomene, cui Ilquidam pater
Vocem cum citharâ de.sit.

Ergo Quintilium perpetuus sopor
Urget! cui pudor, & Justitiæ soror
Incorrupta Fides, nudaque Veritas,
Quando ullam invenient parem?

Multis ille bonis flebilis occidit;
Nulli flebilior, quàm tibi, Virgili,
Tu frustra pius, heu! non ita creditum,
Pocis Quintilium Deos.

Quod si Threicio blandius Orpheo
Auditam moderere arboribus fidem;
Non vanæ redeat sanguis imagini,
Quam virgâ semel horridâ

Non lenis precibus fata recludere,
Nigro compulerit Mercurius gregi.
Durum; sed levius sit patientiâ
Quidquid corrigere est nefas.

EX LIBRO SECUNDO.

ODE XI. AD POSTUMUM.

Ut mortem vitet, nemini esse datum.

EHeu fugaces, Postume, Postume,
Labuntur anni; nec plenas moram
Rugis, & instanti senectæ

AB

Afferet, indomitæque morti:
Non si trecenis, quotquot eunt dies,
Amice, places illacrymabilem
Plutona tauris, qui ter amplum
Geryonem, Tiryonque tristi

Pars VI. M

Compescit undâ, scilicet omnibus,
Quicumque terræ munere vescimur,
Enayigandâ, sive reges,

Sive inopes erimus coloni.

Frustrâ cruento Marte carebimus,
Fractisque rauci fluctibus Adriæ:

Frustrâ per autumnos nocentem

Corporibus metuemus Austrum.

Visendus ater flumine languido

Cocytus errans, & Danaï genus

Infame, damnatusque longi

Sisyphus Æolides laboris.

Linquenda tellus, & domus, & placens

Uxor: neque harum, quas colis arborum,

Te, præter invisas cupressos,

Ulla brevem dominum sequetur.

Absumet heres Cæcuba dignior,

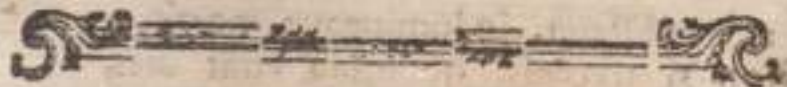
Servata centum clavibus, & mero

Tinget pavementum superbum,

Pontificum potiore cœnis.

L

ODE

ODE XIII. AD GROSPHUM.

*Animi tranquillitatem non comparari, nisi
cupiditatibus coercendis.*

Otium divos rogat in patenti
Prensus Ægeo, simul atra nubes
Condedit Lunam, neque certa fulgent
Sidera nautis:

Otium bello furiosa Thrace;
Otium medi pharetrâ decori,
Grosphæ, non gemmis, neque purpurâ ve-
nale, nec auro.

Non enim gazæ, neque consularis
Summovet, lictor miseros tumultus
Mentis, & curas laqueata circum
Tecta volantes.

Vivitur parvo benè: cui paternum
Splendet in mensâ tenui salinum,
Nec leves somnos timor, aut cupido
Sordidus aufert.

Quid brevi fortes jaculamur ævo
Multa? Quid terras alio calentes
Sole mutamus? Patriæ quis exul
Se quoque fugit?

Scandit æratas vitiosæ naves
Cura, nec turmas equitum relinquit,

Ocyor

Ocyor cervis, & agente nimbos
Ocyor Euro.

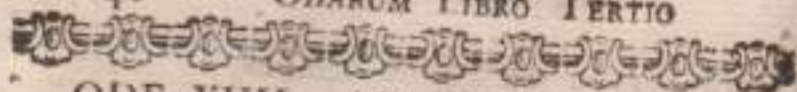
Lætus in præsens animus, quòd ultrâ est,
Oderit curare; & amara læto
Temperet risu. Nihil est ab omni
parte beatum.

Abstulit clarum cita mors Achillem;
Longa Tithonum minuit senectus:
Et mihi forsam, tibi quod negarit,
Porriget hora.

Te greges centum, Siculæque circum
Mugiunt vaccæ; tibi tollit hinnitum
Apta quadrigis equa: te bis Afro
Murice tinctæ

Vestiunt lanæ: mihi parva rura, &
Spiritus Græiæ tenuem Camenæ
Parca non mendax dedit, & malignum
Spernere vulgus.

ODE XVII. AD MÆCENATEM.

Famam sibi æternam fore.

NON usitatâ, nec tenui ferar
 Pennâ, biformis per liquidum æthera
 Vates; neque in terris morabor
 Longiûs; invidiâque major
 Urbes relinquam. Non ego, pauperum
 Sanguis parentum, non ego, quem vocas,
 Dilecte Mæcenas, obibo;
 Nec Stygiâ cohibebor undâ.
 Jamjam residunt cruribus asperâ
 Pelles: & alibum mtor in alitem
 Superna; nascunturque leves
 Per digitos humerosque plumæ.
 Jam Dædaleo acyor Icaro,
 Visam gementis littora Bosphori
 Syrtesque Getulas canorus
 Ales, Hyperboreosque campos.
 Me Colchus, &, qui dissimulat metum
 Marsæ cohortis, Dacus, & ultimi
 Noscent Geloni; me peritus
 Discet Iber, Rhodanique potor.
 Absint inani funere naniæ,
 Luctusque turpes, & querimonîæ:
 Compesce clamorem, ac sepulchri
 Mitte supervacuos honores. **EX**

EX LIBRO TERTIO.

ODE VIII AD MERCURIUM.

*Graves pœnas sævitie reddi vel apud
 inferos.*

Mercuri, (nam te docilis magistro
 Movit Amphion lapides canendo):
 Tuque testudo, resonare septem
 Callida nervis;
 Nec loquax olim, neque grata, nunc &
 Divitum mensis, & amica templis;
 Dic modos, Lide quibus obstinatas
 Applicet aures.
 Tu potes tigres, comitesque sylvas
 Ducere, & rivos celeres morari:
 Cessit immânis tibi blandienti
 Janitor aulæ
 Cerberus, quamvis furiale centum
 Muniant angues caput ejus, atque
 Spiritus teter, saniesque manet
 Ore trilingui.
 Quin & Ixion, Tityosque vultu
 Risit invito: stetit urna paulum
 Sicca, dum grato Danaï puellas
 Carmine mulces.

Audiat

Audiat Lyde scelus, atque notas
 Virginum pœnas, & inane limphæ
 Dolum fundo pereuntis imo,
 Seraque fata.

Quæ manent culpas etiam sub Orco.
 Impiæ, (nam quid potuere majus?)

Impiæ sponso potuere duro
 Perdere ferro!

Una de multis, face nuptiali
 Digna perjurum fuit in parentem
 Splendidè mendax, & in omne virgo
 Nobilis ævum:

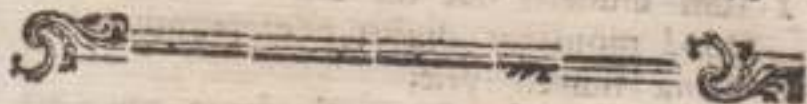
Surge, quæ dixit juveni marito;
 Surge, ne longus tibi somnus, unde
 Non times, detur; socerum & scelestas

Falle sorores:
 Quæ velut nactæ vitulos lænæ,
 Singulos, eheu! lacerant: ego illis
 Mollior, nec te feriam, nec intrâ
 Claustra tenebo.

Me pater sævis oneret catenis,
 Quod viro clemens misero peperci;
 Me vel extremos Numidarum in agros
 Classe releget;

I, pedes quo te rapiunt, & auræ,
 Dum favet nox, & Venus: i, secundo
 Omine, & nostri memorem sepulchro
 Sculpe querelam.

EX

EX LIBRO QUARTO.

ODE II. AD MELPOMENEN.

*Illi acceptum refert quod Poetas inter
 celebretur.*

Quem tu, Melpomene, semel
 Nascentem placido lumine videris,
 Illum non labor Isthmius
 Clarabit pugilem, non equus impiger
 Curru ducet Achaïco
 Victorem: neque res bellica Deliis
 Ornatum foliis ducem,
 Quod Regum tumidas contuderit minas,
 Ostendet Capitolio.
 Sed, quæ Tibur aquæ fertile præfluunt,
 Et spissæ nemorum comæ,
 Fingent Æolio carmine nobilem.
 Romæ, principis urbium,
 Dignatur soboles, inter amabiles
 Vatum ponere me choros;
 Et jam dente minus mordeor invido.
 O testudinis aureæ
 Dulcem quæ strepitum, Pieri, temperas!
 Omnis quoque piscibus
 Donatura cycni, si libeat sonum!

Totum

Totum muneris hoc tui est,
 Quod monstror digito prætereuntium,
 Romanæ fidicen lyræ;
 Quod spiro, & placeo, si placeo, tuum est.

EX LIBRO EPODON.
 ODE II.

Quàm bene sit Agricolis.

B^eatus ille, qui procul negotiis,
 Ut prisca gens mortalium,
 Paterna rura bobus exercet suis,
 Solutus omni foenore,
 Neque excitatur classico miles truci;
 Nec horret iratum mare:
 Forumque vitat, & superba civium
 Potentiorum limina.
 Ergo aut adultâ vitium propagine
 Altas maritat populos;
 Inutilesque falce ramos amputans,
 Feliciores inserit:
 Aut in reductâ valle, mugientium
 Prospectat errantes greges;
 Aut pressa paris mella condit amphoris;
 Aut tondet infirmas oves.

Pars VI. Vel,

Vel, cùm decorum mitibus pomis caput
 Autumnus arvis extulit,
 Ut gaudet insitiva decerpens pyra,
 Certantem & uvam purpuræ,
 Quâ muneretur te, Priape, & te, pater
 Sylvape, tutor finium!
 Libet jacere modo sub antiquâ illice,
 Modo in tenaci gramine.
 Labuntur altis interim ripis aquæ;
 Queruntur in sylvis aves;
 Fontesque lymphis obstrepunt manantibus,
 Somnos quod invitet leves.
 At cùm tonantis annus hibernus Jovis
 Imbres, nivesque comparat;
 Aut trudit acres hinc & hinc multâ cane
 Apros in obstantes plagas:
 Aut amite levi rara tendit retis,
 Turdis edacibus dolos;
 Pavidumque leporem, & advenam laqueo gruem
 Jucunda captat præmia.
 Quis non malarum, quas amor curas habet,
 Hæc inter obliviscitur?
 Quod si pudica mulier in partem juvenis
 Domum, atque dulces liberos,
 (Sabina qualis, aut perusta solibus
 Pernicis uxor Appuli)
 Sacrum vetustis extruat lignis focum,
 Lassæ sub adventum viri,

M

Clau-

Claudensque textis cratibus lætum pecus,
 Distenta siccet ubera,
 Et horna dulci vina promens dolio,
 Dapes inemptas apparet;
 Non me Lucrina juverint conchylia,
 Magisque rhombus, aut scari,
 Si quos Eois intonata fluctibus
 Hiems ad hoc vertat mare:
 Non Afra avis descendat in ventrem meum,
 Non attagem Ionicus
 Jucundior, quam lecta de pinguissimis
 Oliva ramis arborum,
 Aut herba lapathi prata amantis, & gravi
 Malvæ salubres corpori:
 Vel agna festis cæsa Terminalibus,
 Vel hædus ereptus lupo.
 Has inter epulas, ut juvat pastas oves
 Videre properantes domum!
 Videre fessos vomerem inversum boves
 Collo trahentes languido,
 Positosque vernas, ditis examen domus,
 Circum renidentes Lares!
 Hæc ubi locutus foenerator Alphius,
 Jam jam futurus rusticus;
 Omnem redegit Idibus pecuniam;
 Quærit Calendis ponere.

EX

EX

Q. HORATII FLACCII

SATIDARUM.

LIBRO PRIMO.

SAT. I. AD MÆCENATEM.

*Vix esse quemquam hominum cui res sua
 placeant satis.*

QUI sit, Mæcenas, ut nemo quam sibi sortem
 Seu ratio dederit, seu fors objecerit, illa
 Contentus vivat, laudet diversa sequentes?
 O fortunati mercatores! gravis ramis
 Miles ait, multo jam fractus membra labore.
 Contra mercator, navim jactantibus Austris,
 Militia est potior. Quid enim? concurritur horæ
 Momento aut cita mors venit, aut victoria læta.

Agri-

Agricola[m] laudat juris legumque peritus,
 Sub galli cantum consultor ubi ostia pulsat.
 Ille, datis vadibus, qui iure extractus in urbem est
 Solos felices viventes clamat in urbe.
 Cetera de genere hoc, adeo suat multa, loquacem
 Delassare valent Fabium. Ne te morer, audi
 Quó rem deducam. Si quis Deus, En ego, dicat,
 Jam faciam quod vultis: eris tu qui modó miles,
 Mercator; tu consultus modó, rusticus: hic vos,
 Vos hinc mutatis discedite partibus. Eia,
 Quid statis? nolint. Atqui licet esse beatis.
 Quid causæ est merito quin illis Jupiter ambas
 Iratus buccas inflat, neque se fore posthac
 Tam facilem dicat, votis ut præbeat aurem?
 Præterea, ne sic, ut qui jocularis, ridens
 Percurram: quamquam ridentem dicere verum
 Quid verat? ut pueris olim dant crustula blandi
 Doctores elementa velint ut discere prima:
 Sed tamen amoro quæramus seria ludo.
 Ille gravem duro terram qui vertit aratro,
 perfidus hic caupo, miles nautæque per omne
 Audaces mare qui currunt, hæc mente laborem
 Sese ferre, senes ut in otia tua recedant,
 Ajunt, cum sibi sint congesta cibaria. Sicut
 Parvula, nam exemplo est, magni formica laboris
 Ore trahit quodcunque potest, atque addit acervo
 Quem struit, haud ignara ac non incauta supari.

Quæ,

Quæ, simul inversum contristat Aquarius annum
 Non usquam prorepit, & illis utitur antè
 Quæsitis sapiens: cum te neque fervidus æstus
 Demoveat lucro, neque hyems, ignis, mare, ferum
 Nil obstat tibi, dum ne sit te ditior alter.
 Quid juvat immensum te argenti pondus, & auri,
 Furtim defossâ timidum deponere terrâ?
 Quod si comminuas, vilem redigatur ad assem.
 At, ni id sit, quid habet pulchri constructus acer-
 vus?
 Milla frumenti tua triverit area centum;
 Non tuis hoc capiet venter plus quam meus: ut si
 Reticulum panis, venalis inter, onusto
 Forte vehas humero; nihilo plus accipias, quam
 Qui nil porrarit. Vel dic quid referat intra
 Naturæ fines viventi, jugera centum, an
 Mille areæ? At suave est ex magno tollere acervo.
 Dum ex parvo nobis tantundem haurire relin-
 quas,
 Cur tua plus laudes cumeris granaria nostris?
 Ut, tibi si sit opus liquidi non amplius urnâ,
 Vel cyatho, & dicas: Magno de flumine malleti,
 Quam ex hoc fonticulo tantundem sumere. Eo fit,
 Plenior ut si quos delectet copia justo,
 Cum ripâ simul avulsos ferat Aufidus acer.
 At qui tantulo eger, quanto est opus, is neque
 limo,
 Turbatam haurit aquam, neque vitam amiruit in
 undis.

At

At bona pars hominum decepta cupidine falso,
 Nil satis est, inquit: quia tanti, quantum ha-
 beas, sis.

Quid facias illi? Jubeas miseram esse, libenter
 Quatenus id facit. Ut quidam memoratur Athenis
 Sordidus, ac dives, populi contemnere voces
 Sic solitus: Populus me sibilat; at mihi plaudo
 Ipse domi, simul ac nummos contemplor in arca:
 Tantalus à labris sitiens fugientia captat
 Flumina. Quid rides? mutato nomine, de te
 Fabula narratur. Congestis undique saccis
 Indormis inhians, & tanquam parcere sacris
 Cogeres, aut pictis tanquam gaudere tabellis.
 Nescis quò valeat nummus, quem præbeat usum?
 Panis ematur: olus, vini sextarius: adde
 Queis humana sibi doleat natura negatis.
 An vigilare metu examinem, noctesque, diesque,
 Formidare malos fures, incendia, servos,
 Ne te compilent fugientes, hoc juvat? Horum
 Semper ego optarim pauperrimus esse bonorum,
 At si condoluit tentatum frigore corpus,
 Aut alius casus lecto te affixit; habes qui
 Assideat, fomenta paret, medicum roget, ut te
 Suscitet, ac reddat gnatis, carisque propinquis.
 Non uxor salvum te vult, non filius: omnes
 Vicini oderunt, noti, pueri, atque puellæ.
 Miraris, cum tu argento post omnia ponas,
 Si nemo præstet, quem non merearis, amorem?

At

At si coguatos, nullo naturea labore
 Quos tibi dat, retinere velis, servareque amicos,
 Infelix operam perdas: ut si quis asellum
 In campo doceat parentem currere frænis.
 Denique sit finis quaerendi: cumque habeas plus,
 Pauperiem metuas minus, & finire laborem
 Incipias, parvo quod avebas: nec facias quod
 Umidius, qui tam, non longa est fabula, dives,
 Ut metiretur nummos, irâ sordidus, ut se
 Non tanquam servo melius vestiret. At usque
 Supremum tempus, ne se penuria victus
 Opprimeret, metuebat. At hunc liberta securi
 Divisit medium, fortissima Tyndaridarum.

Quid mi igitur suades? Ut vivam Mævius? aut
 sic

Ut Nomentanus? Pergis pugnancia secum
 Frontibus adversis componere. Non ego avarum
 Cum veto te fieri, vapam jubeo, ac nebulonem.
 Est inter Tanaim quiddam, socerumque Viselli.
 Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
 Quos ultra citraque nequit consistere rectum
 Illuc, unde abii, redeo. Nemo, ut avarus,
 Se probet, ac potius laudet diversa sequentes?
 Quodque aliena capella gerat distentius uber,
 Tabescat: neque se majori pauperiorum
 Turbæ comparet; hunc atque hunc superare la-
 bore?

Sic

Sic festinanti semper locupletior obstat
 Ut, cum carceribus missos rapit ungula currus,
 Instat aquis auriga suos vincensibus, illum
 Præteritum tenues extremos inter euntem.
 Indè fit, ut raro, qui se vixisse beatum
 Dicat, & exacto contentus tempore vitæ,
 Cedat, uti conviva satur, reperire queamus.
 Jam satis est: ne me Crispini scriinia lippi
 Compilasse putes, verbum non amplius addam.

EX

EX

EPISTOLA VII.

LIBRI PRIMI

STrenuus & fortis, causisque Philippus agen-
 dis

Clarus, ab officiis octavam circiter horam
 Dum redit, atque foro nimum distare Carinas
 Jam grandis natus queritur; conspexit, ut ajunt,
 Adrasum quendam vacua tonsoris in umbrâ
 Cultello proprios purgantem leniter ungues.
 Demetri, (puer hic non lævè jussa Philippi
 Accipiebat) abi, quære & refer; unde domo,
 quis,

Cujus fortunæ, quo sit patre, quoque patrono,
 It, redit, & narrat, Vultejum nomine Menam;
 Praconem, tenui censu, sine crimine notum;
 Et properare loco, & cessare, & quærere, &
 uti,

Gaudentem parvisque sodalibus, & Lare certo,
 Et ludis, & post decisa negotia, campo.

N

Sci-

Scitari libet ex ipso quodcumque refers: dic
Ad coenam veniat. Non sanè credere Menas:
Mirari secum tacitus. Quid multa? Benignè,
Respondet. Nega ille mihi? Negat improbus,
& te

Negligit, aut horret. Vultejum manè Philippus
Vilia vendentem tunicato scruta popello
Occupat, & salvere jubet prior. Ille Philippo
Excusare laborem, & mercenaria vincla,
Quòd non manè domum venisset, denique
quòd non

Providisset eum. Sic ignovisse putato
Metibi, si coenas hodie mecum. Ut libet. Ergo
Post nonam venies; nunc i, rem strenuus auge
Ut ventum ad coenam est; dicenda, tacenda lo-
cutus

Tandem dormitum dimittitur. Hic ubi sæpe
Occultum visus decurrere piscis ad hamum,
Manè cliens, & jam certus conviva; jubetur
Rura suburbana indictis comes ire Latinis.
Impositus mannis, arvum, cœlumque Sabinum
Non cessat laudare: videt, ridetque Philippus:
Et, sibi dum requiem, dum risus undique
quærit,

Dum septem donat sestertia, mutus septem
Promittit, persuadet uti mercetur agellum.
Mercatur. Ne te longis ambagibus ultra,
Quàm satis est, morer; ex nitido sit rusticus,
atque Sul-

Sulcos & vineta crepat mera præparat ulmos,
Immoritur studiis, & amore senescit habendi.
Verùm ubi oves furto, morbo periere capellæ,
Spem mentita seges, bos est enectus arando,
Offensus damnis, mediâ de nocte caballum
Arripit, iratusque Philippi tendit ad ædes.
Quem simul adspexit scabrum intonsumque
Philippus:

Duros, ait, Vultei, nimis attentusque videris.
Esse mihi. Poi, me miserum, patrone, vocares,
Si velles, inquit, verum mihi dicere nomen.
Quod te per Genium, dextramque Deosque
Penates

Obsecro, & obtestor, vitæ me redde priori.
Qui semel aspexit, quantum dimissa petitis
Præstent, maturè redeat, reperatque relicta.
Metiri se quemque suo modulo ac pede, verum
est.

Q. HORATII FLACCII
DE

H ARTE POETICA.

Humano capiti cervicem pictor equinam
Jungere si velit, & varias inducere plumas
Undique collatis membris; ut turpiter atum
Desinat in piscem mulier formosa superne;
Spectatum admissi risum teneatis, amici?
Credite, Pisones, isti tabulæ fore librum
Persimilem, cujus, velut ægri somnia, vanæ
Fingentur species; ut nec pes, nec caput uni
Reddatur formæ. Pictoribus atque Poetis
Quidlibet audendi semper fuit æqua potestas.
Scimus, & hanc veniam petimusque damusque
vicissim;

Sed non ut placidis coeant immitia; non ut
Serpentes avibus geminentur, tigribus agni.

Inceptis gravibus plerumque, & magna
professis

Purpureus, lætè qui splendeat, unus, & alter
Assuitur pannus: cum lucus, & ara Dianæ,
Et properantis aquæ per amœnos ambitus
agros,

Aut flumen Rhenum, aut pluvius describitur
Aicus.

Sec

Sed nunc non erat his locus. Et fortasse
cupressum

Scis simulare. Quid hoc, si fractis enatat exspes
Navibus, ære dato qui pingitur? Amphora
cecepit

Institui: currente rotâ, cur urceus exit?

Denique sit quodvis simplex dumtaxat, &
unum.

Maxima pars vatum, Pater & juvenes patre
digni,

Decipimur specie recti. Brevis este laboro,

Obscurus fio. Sectantem lævia, nervi

Deficiunt, animique. Professus grandia, turget:

Serpit humi, tutus nimum, timidusque procellæ,

Qui variare cupit rem prodigialiter unam,

Delphinum silvis appingit, fluctibus aprum:

In vitium ducit culpæ fuga, si caret arte.

Æmilium circa ludum faber imus & ungues

Exprimet, & molles imitabitur ære capillos;

Infelix operis summâ, quia ponere totum

Nesciet. Hunc ego me, si quid componere curem.

Non magis esse velim, quam pravo vivere naso

Spectandum nigris oculis, nigroque capillo.

Sumite materiam vestris, qui scripitis, æquam

Viribus, & versate diu quid ferre recusent,

Quid valeant humeri. Cui lecta posenter erit

res,

Nec facundia deseret hunc, nec lucidus ordo.
 Ordinis hæc virtus erit, & venus, aut ego fallor,
 Ut jam nunc dicat jam nunc debentia dici,
 Pleraque differat, & præsens in tempus omittat.
 In verbis etiam tenuis, cautusque serendis.
 Hoc amet, hoc spernat promissi carminis auctor.
 Dixeris egregie, notum si callida verbum
 Reddiderit junctura novum. Si fortè necesse
 est
 Indiciis monstrare recentibus abdita rerum,
 Fingere cinctutis non exaudita Cethegis
 Contiget, dabiturque licentia sumpta pudenter.
 Er nova fictaque nuper habebunt verba fidem, si
 Græco fonte cadant, parçè detorta. Quid autem
 Cæcilio, Plautoque dabit Romanus, ademptum
 Virgilio, Varioque? Ego cur acquirere pauca,
 Si possum. invideor, cum lingua Catonis, &
 Enni
 Sermonem patriam ditaverit, & nova rerum
 Nomina protulerit? Licuit, semperque licebit,
 Signatum præsentem notâ producere nomen.
 Ut sylvæ foliis pronos mutantur in annos,
 Prima calant, ita verborum vetus interit ætas;
 Et juvenum ritu florent modo nata, vigentque.
 Debemur morti nos, nostraque: sive receptus
 Terrâ Neptunus classes Aquilonibus arcet,
 Regis opus; sterilisve diu palus, aptaque remis
 Vicinas urbes alit, & grave sentit aratrum;

Seu

Seu cursum mutavit iniquum frugibus annis
 Doctus iter melius: mortalia facta peribunt;
 Nedum sermonum stet honos, & gratia vivax,
 Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
 Quæ nun sunt in honore vocabula, si volet usus,
 Quem penes arbitrium est, & jus, & torrens lo-
 quendi.

Res gestæ regumque, ducumque, & tristia bella
 Quo scribi possent numero, monstravit Homerus.
 Versibus impariter junctis querimonia pri-
 mum,

Post etiam inclusa est voti sententia compos.
 Quis tamen exiguos elegos emiserit auctor,
 Grammatici certant, & adhuc sub iudice lis est.
 Archilochum proprio rabies armavit iambos.
 Hunc socci cepere pedem, grandesque cothurni
 Alternis aptum sermonibus, & populares
 Vincentem strepitus, & natum rebus agendis
 Musâ dedit fidibus Divos, puerosque Deorum
 Et pugilem victorem, & equum certamine pri-
 mum,

Et juvenum curas, & libera vina referre.
 Descriptas servare vices, operumque colores,
 Cur ego, si nequeo, ignoroque, Poeta salutor?
 Cur nescite, pudens pravè quàm discere malo?
 Versibus exponi tragicis res comica non vult.
 Indignatur item privatis, ac prope socco
 Dignis carminibus narrari coena Thyestæ.

Sin-

Singula quæque locum teneant sortita decenter.
 Interdum tamen, & vocem Comœdia tollit:
 Iratusque Chremes tumido delitigat ore;
 Et tragicus plerumque dolet sermone pedestri.
 Telephus, & Peleus, cum pauper, & exul uterque
 Projicit ampullas & sesquipedalia verba:
 Si curat cor spectantis tetigisse querelâ.

Non satis est pulchra esse poemata, dulcia sunt,
 Et quocumque volent, animum auditoris agunt.
 Ut ridentibus arident, ita flentibus assilent
 Humani vultus. Si vis me flere, dolendum est
 Primum ipsi tibi: tunc tua me infortuna lædent,
 Telephe, vel Peleu: malè si mandata loquæris,
 Aut dormirabo, aut ridebo. Tristia moestum
 Vultum verba decent, iratum plena minarum,
 Ludentem lasciva, severum seria dictu.

Format enim natura prius nos intus ad omnem
 Fortunarum habitum: juvat aut impellit ad iram,
 Aut ad humum moestore gravi deducit, & angit:
 Post effert animi motus interprete lingua.

Si dicentis erunt fortunis absona dicta;
 Romani tollent equites, peditesque cachinnum.
 Interit multum Davusne loquatur, an Heros;
 Maturusne senex, an adhuc florente juventâ
 Fervidus; an matrona potens, an sedula nutrix.
 Mercatorne vagus, cultorne virentis agelli;
 Colchus, an Assirius; Thebis nutritus, an Argis.

Aut famam sequere, aut sibi convenientia
 finge,

Scriptor. Honoratum si fortè reponis Achillem;
 Impiger, iracundus, inexorabilis, acer,
 Jura neget sibi nata, nihil non arroget armis.
 Sit Medea ferox, invictaque; flebilis Ino;
 Perfidus Ixion; Io vaga; tristis Orestes.

Si quid inexpertum scenæ committis; & audes
 Personam formare novam; servetur ad imum,
 Qualis ab incepto processerit, & sibi constet.
 Difficile est propriè communia dicere: tuque
 Rectius Iliacum carmen deducis in actus,
 Quàm si, proferres ignota, indictaque, primus.
 Publica materies privati juris erit, si
 Nec circa vilem, patulumque moraberis orbem,
 Nec verbum verbo curabis reddere, fidus
 Interpres: nec desilies imitator in arcum.
 Unde pedem proferre pudor vetet, aut operis
 lex.

Nec sic incipies, ut scriptor Cyclius olim,
Fortunam Priami cantabo, & nobile bellum.
 Quid dignum tanto feret hic promissor hiatu?
 Parturient montes, nascetur ridiculus mus.
 Quanto rectius hic, qui nil molitur ineptè?
Dic mihi, Musa, virum capta posttempora Trojæ
Qui mores hominum multorum vidit & urbes
 Non fumum ex fulgore, sed ex fumo dare lucem
 Cogitat: ut speciosa dehinc miracula promat,
 Antiphaten, Scillamque, & cum Cyclope Cha-
 ribdim.

Nec reditum Diomedis ab interitu Meleagri,
 Nec gemino bellum Trojanum orditur ab ovo
 Semper ad eventum festinat, & in medias res
 Non secus, ac notas, auditorem rapit: & quæ
 Desperat tracta nitescere posse, relinquit.

Atque ita mentitur, sic veris falsa remiscet,
 Primo ne medium, medio ne discrepet imum

Tu quid ego, & populos mecum desideret,
 Si plausoris eges aulae manentis, & usque
 Sessuri, donec cantor, Vos, plaudite, dicat;
 Aetatis cujusque notandi sunt tibi mores,
 Movilibusque decor naturis dandus, & annis.

Reddere qui voces jam scit puer, et pede certo
 Signat humum, gestit paribus colludere, & iram
 Colligit, ac ponit temere, & mutatur in horas.
 Imberbis juvenis, tandem custode remoto,
 Gaudet equis, canibusque, & aprici gramine campi
 Cereus in vitium flecti, monitoribus asper,
 Utilium tardus provisor, prodigus aris,
 Sublimis, cupidusque & amata relinquere perni
 Conversis studiis, aetas, animusque virilis
 Quærit opes, & amicitias: inservit honori:
 Commisisse cavet, quod mox mutare laboret.
 Multa senem circumveniunt incommoda: vel
 quod

Quærit, & inventis miser abstinet, ac timet uti;
 Vel quod res omnes timide, gelideque ministra
 Dilator, spe longus, iners, avidusque futuri,

Di-

Difficilis, querulus, laudator temporis acti
 Se puero, censor, castigatque minorum,
 Multa ferunt anni venientes commoda secum
 Multa recedentes adimunt. Ne forte seniles
 Mandentur juveni partes, pueroque viriles:
 Semper in adjunctis, ævoque morabimur aptis.

Aut agitur res in scenis, aut acta refertur.
 Segnius irritant animos demissa per aurem,
 Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus, & quæ
 Ipse sibi tradit spectator. Non tamen inus
 Digna geri, promes in scenam: multa que tolles
 Ex oculis, quæ mox narret facundia præsens,
 Ne pueros coram populo Medea trucidet;
 Aut humana palam coquat exta nefarius Atreus;
 Aut in avem Progne vertatur, Cadmus in anguem
 Quodcumque ostendis mihi sic, incredulus odi.

Neve minor, neu sit quinto productior actu
 Fabula, quæ posci vult, & spectata reponi.
 Nec Deus intersit, nisi dignus vindice nodus
 Inciderit: nec quarta loqui persona laboret.

Actoris partes Chorus, officiumque virile
 Defendat: neu quid medios intercinat actus,
 Quod non proposito conducatur & hæreat apte.
 Ille bonis favet, & concilietur amicis:
 Et regat iratos, & amet peccare timentes.
 Ille dapas laudet mensæ brevis, ille salubrem
 Justitiam, legesque, & aperis otia portis.
 Ille tegat commissa, deosque precetur, & oret,
 Ut redeat miseris, abeat fortuna superbis.

Tibia non ut nunc orichalco, vincta, tubæque
 Æmula; sed tenuis, simplexque, foramine paucò
 Aspirare & adesse choris erat utilis, atque
 Nondum spissa nimis complere sedilia flatu.
 Quo sane populos numerabilis, utpote parvus,
 Et frugi, castusque, verecundusque coibat,
 Postquam cœpit agros extendere victor; & urbem
 Latior amplecti murus; vinoque diurno
 Placari Genius festis impune diebus,
 Accedit numerisque, modisque licentia major.
 Indoctus quid enim saperet, liberque laborum,
 Rusticus, urbano confusus, turpis honesto?
 Sic priscae motumque, & luxuriam addidit arti
 Tibicen; traxitque vagus per pulpita vestem.
 Sic etiam fidibus voces crevere severis:
 Et tulit eloquium insolitum facundia præceps;
 Utiliumque sagax rerum, & divina futuri
 Sortilegis non discrepuit sententia Delphis
 Carmine qui tragico vilem certavit ob hircum
 Mox etiam agrestes Satyros nudavit: & asper
 Incolumi gravitate jocum tentavit; eo quod
 Illecebris erat, & grata novitate morandus
 Spectator, functusque sacris, & potus, et exlex.
 Verum ita risores, ita commendare dicaces
 Conveniet Satyros, ita vertere seria ludo,
 Ne, quicumque Deus, quicumque adhibebitur
 heros,
 Regali conspectus in auro nuper, & ostro,

Migret in obscuras humili sermone tabernas:
 Aut dum vitat humum, nubes, & inania captet;
 Effutire leves indigna tragædia versus.
 Ut festis matrona moveri jussa diebus,
 Intererit Satiris paulum pudibunda protervis.
 Non ego inornata, & dominantia nomina solum
 Verbaque, Pisones, Satyrorum scriptor amabo.
 Nec sic enitar tragico differre colori,
 Ut nihil intersit Davusne loquatur, & audax
 Pythias, emuncto lucrata Simone talentum,
 An custos, famulusque Dei Silenus alumni.
 Ex noto fictum carmen sequar: ut sibi quisvis
 Speret idem; sudet multum, frustra que labores
 Ausus idem; tantum series, juncturaque pollet:
 Tantum de medio sumptis accedit honoris.
 Sylvis deducti caveant, me iudice, Fauni,
 Ne velut innati ttivis, ac penè forenses,
 Aut nimitum teneris invenentur versibus unquam
 Aut immunda crepent, ignominiosa que dicta.
 Offenduntur enim, quibus est equus, & pater & cras
 Nec, si quid ficti ciceris probat, & nucis emptor
 Æquis accipiunt animis, donantve corona;
 Sillaba longa brevi subjecta, vocatur iambus,
 Pes citus: unde etiam trimetris aerescere jussit
 Nomen iambeis cum senos redderet ictus,
 Primus ad extremum similis sibi. Non ita pridem
 Tardior ut paulò gaviorque veniret ad aures,
 Spondeos stabiles in jura paterna recepit

Commodus, & patiens; non ut de sede secunda
 Cederet, aut quarta socialitet. Hic & in Acci
 Nobilibus trimetris apparet tarus, & Enni.
 In scenam missus magno cum pondere versus,
 Aut operæ celeris nimium, curaque carentis,
 Aut ignoratæ premit artis crimine turpi.
 Non quivis videt immodulata poemata iudex:
 Et data Romanis venia est indigna Poetis.
 Idcircone vager, scribamque licenter? an omnes
 Visuros peccata putem mea tuus, & intra
 Spem xeniae carius? Vitavi denique culpam;
 Non laudem merui. Vos exemplaria Græca
 Nocturna versate manu, versate diurna.
 At nosti prævi Plautinos & numeros, &
 Laudavere sales: nimium patienter utrumque,
 Ne dicam stulte, mirati: si modo ego, & vos
 Scimus inurbanum lepido seponere dicto,
 Legitimumque sonum digitis callemus, & aure.
 Ignotum tragicæ genus invenisse Camcenæ
 Dicitur, & plaustis vexisse poemata Thespis,
 Quæ carerent ageiontque peruncti facibus ora.
 Post hunc personæ, pallæque repertor honestæ
 Æschylus, & modicis instravit pulpita lignis:
 Et docuit magnumque loqui, nique cothurno
 Successit vetus his comoedia non sine multa
 Laude: sed in vitium libertas excidit, & vim
 Dignam lege regi. Lex est accepta: chorus-
 que

Ter-

Turpiter obtulit, sublato jure nocendi.
 Nil intentatum nostri liquere Poetæ:
 Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
 Ausi deserere, & celebrare domestica facta,
 Vel qui pretextas, vel qui docuere togatas.
 Nec virtute foret, clarisve potentius armis,
 Quam lingua, Latium; si non offenderet unum,
 Quemque Poetarum limat labor, & mora. Vos o
 Pompilius sanguis, carmen, reprehendite, quod
 Multa dies, & multa litura coercuit, atque
 Prefectum decies, non castigavit ad unguem.
 Ingenium misera quia fortunatius arte
 Credit, & excludit sanos Helicone Poetas
 Democritus; bona pars non unguis ponere curat
 Non barbam; secreta petit loca, balnea vitat.
 Nanciscetur enim pretium nomenque Poetæ,
 Si tribus Anticyris caput insanabile nunquam
 Tonsori Licino commiserit. O ego lævus,
 Qui purgor bilem sub verni temporis horam!
 Non alius faceret meliora poemata. Verum
 Nil tanti est. Ego fungar vice cotis, acutum
 Reddere quæ ferrum valet, exors ipsa secandi.
 Munus & officium, nil scribens ipse, docebo:
 Unde parentur opes; quid aliat formetque Poetam
 Quid deceat, quid non; quo virtus, quo ferat
 error.

Scribendi recte sapere est et principium, et fons
 Rem tibi Soeraticæ poterunt ostendere chartæ:

Ver-

Verbaque provisam rem non invita sequentur.
 Qui didicit, patriæ quid debeat, & quid amicis;
 Quo sit amore parens, quo frater amandus, &
 hospes.

Quod sit Conscripti, quod Judices officium, quæ
 Partes in bellum missi ducis; ille profecto
 Reddere personæ scit convenientia cuique.
 Respicere exemplar vitæ, morumque jubebo
 Doctum imitatore, & veras hinc ducere voces
 Interdum speciosa locis, morataque recte
 Fabula, nullius veneris, sine pondere, & arte,
 Valdius oblectat populum, meliusque moratur,
 Quam versus inopes rerum, nugæque canoræ.
 Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo
 Musa loqui, præter laudem nullius avaris.
 Romani pueri longis rationibus affem
 Discunt in partes centum deducere. Dicat.
 Filius Albin. Si de quicunque remota est
 Uncia, quid superat? poteris dixisse, Triens.
 Rem poteris servare tuam. Redit uncia, quid fit
 Semis? An hæc animos erugo, & cura peculi,
 Cum semel imbuerit, speramus carmina fingi
 Posse linenda cedro, & levi servanda cupressæ
 Aut prodesse volunt, aut delectare Poetæ:
 Aut simul & iucunda, & idonea dicere vitæ.
 Quiquid præcipies, esto brevis; ut cito dicta
 Percipiant animi dociles, teneantque fideles.
 Omne supervacuum pleno de pectore manat.

Fic.

Ficta voluptatis causa sint proxima veris.
 Nec quodcumque volet, poscat sibi fabula credi.
 Neu pransæ Lamiaë vivum puerum extrahat albo
 Centuriæ seniorum agitant expertia frugis.
 Celsi prætereunt austeram poemata Rhamnes.
 Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci,
 Lectorem delectando, pariterque monendo.
 Hic meret æra liber Sosis, hic & mare transit
 Et longum noto scriptori prorogat ævum.
 Sunt delicta tamen, quibus ignovisse velimus.
 Nam neque chorda solum reddit, quem vult
 manus & mens:

Poscentique gravem persæpe remittit acutum:
 Nec semper feriet quodcumque minabitur arcus
 Verum ubi plura nitent in carmine; non ego pausis
 Offendar maculis, quas aut in curia fuit,
 Aut humana parum cavit natura. Quid ergo?
 Ut scriptor si peccat idem librarius usque,
 Quamvis est monitus, venia caret, & citharædus
 Ridetur, chorda qui semper oberat eadem:
 Sic mihi, qui multum cessat, fit Chæcilius ille,
 Quem bis, terque bonum, cum riso miror: & idem
 Indignor: quandoque bonus dormitat Homerus
 Verum opere in longo fas est obrepere somnum
 Ut pictura, poesis erit, quæ, si propius stes.
 Te capiet magis; & quædam, si longius abstes.
 Hæc amat obscurum: volet hæc sub luce videri
 Judicis argutum quæ non formidat acumen.

Hæc

Hæc placuit semel: hæc decies repetita placebit.

O major juvenum, quamvis & voce paterna
Fingeris ad rectum, & per te sapis, hoc tibi dictum
Tolle memor: certis medium & tolerabile rebus
Recte concedi. Consultus juris, & actor
Causarum mediocris, abest virtute disertæ
Messalæ, nec scit quantum Cascellius Aulus;
Sed tamen in pretio est. Mediocribus esse Poetis
Non homines, non Di, non concessere columnæ.
Ut gratas inter mensas symphonia discors,
Et crassum unguentum, & Sardo cum melle papa
ver

Offendunt; poterat duci quia cœna sine istis.
Sic animis natum inventumque poema iuvandis
Si paulum summo discessit, vergit ad imum.
Laudere qui nescit, campestribus abstinet armis:
Indoctusque pilæ, discive, trochive quiescit,
Ne spissæ risum tollant impune coronæ;
Qui nescit, versus tamen audet fingere. Quid ni?
Liber & ingenus, præsertim census equestrem
Summam nummorum, vitioque remotus ab omni.
Tu nihil invita dices, faciesve Minerva:
Id tibi iudicium est, ea mens. Si quid tamen olim
Scripseris, in Meti descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras, nonnumquam prematur in annum
Membranis intus positis, delere licebit
Quod non edideris. Nescit vox missa reverti.
Silvestres homines sacer, interpretæque Deorum
Caribus & victu foedo deterruit Orpheus.

Dictus ob hoc lenire tigres, rabidosque leones,
Dictus & Amphion, Thebanae conditor arcis.
Saxa movere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo vellet Fuit hæc sapientia quondam,
Publica privatis secernere, sacra profanis,
Concubitu prohibere vago, dare jure maritis,
Oppida moliri, leges incidere ligno.
Sic honor, & nomen divinis Vatribus, atque
Carminibus venit. Post hos insignis Homerus
Tirtaeusque mares animos in Martia bella
Versibus exauit. Dictæ per camina sortes:
Et vitæ monstrata via est: & gratia regum
Pieris tentata modis, ludusque repertus,
Et longorum operum finis: ne forte pudori
Sit tibi Mûsa liræ solers, & cantor Apollo.
Natura fieret laudabile carmen, an arte,
Quæsitum est. Ego nec studium sine divite vena
Nec rude quid prosit video ingenium: alterius sic
Altera poscit opem res, & conjurat amice.
Quæ studeat optatam cursu contingere metam,
Multa tulit, fecitque puer, sudavit & alsit,
Absinnit (mensa) & vino. Quæ Pithia cantat
Tibicen, didicit prius, eximuitque magistrum.
Nunc satis est dixisse. Ego mira poemata pango:
Occupet extremum scabies: mihi turpe relinqui
est,
Et quod non didici, sane nescire fateri.
Ut præco ad merces turbam qui cogit emendas

Assentatores jubet ad lucrum ire Poeta
 Dives agris, dives positus in favore nummis.
 Si Verò est unctum qui rectè ponere possit;
 Et spondere levi pro paupere; & eripere atris
 Litibus implicitum, mirabor, si sciet inter
 Noscere mendacem, verumque beatus amicum.
 Tu seu donaris, seu quid donare voles cui,
 Nolito ad versus tibi factos ducere plenum
 Latitiæ. Clamabit enim: Pulchrè, bene, rectè,
 Palescet super his, etiam stillabit amicus
 Ex oculis rorem, saliet, tundet pede terram.
 Ut qui conducti plorant in funere, dicunt
 Et faciunt prope plura dolentibus ex animo: sic
 Derisor verò plus laudatore movetur.
 Reges dicuntur multis urgere culillis,
 Et torquere mero, quem perspexisse laborent
 An sit amicitia dignus. Si carmina condas,
 Nunquam te fallant animi sub vulpe latentes.
 Quintiliò si quid recitares, Corrige, sodes,
 Hoc, aiebat, & hoc Melius te posse negares;
 Bis, terque expertum frustra; delere jubebat,
 Et male tornatos incudi reddere versus.
 Si defendere delicrum, quam vertere, malles,
 Nullum ultra verbum, aut operam sumebat inanem
 Quin siue rivali teque & tua solus amares
 Vir bonus & prudens versus reprehendet inertes:
 Culpabit duros: incomptis allinet atrum
 Transverso clamore signum: ambitiosa recidet
 Ornamenta: parum claris lucem dare coget: Ar-

Arguet ambigue dictum: mutanda notabit:
 Fiet Aristarchus: nec dicet, Cur ego amicum
 Offendam in nugis? Hæ nugæ seriâ docent
 In mala derisum semel, exceptumque sinistre.
 Ut mala quem scabies, aut morbus tegius urget;
 Aut fanaticus error; & iracunda Diana;
 Vesantum tetigisse timent, fugiuntque Poetam,
 Qui sapiunt: agitant pueri, incautique sequuntur
 Hic, dum sublimes versus ructatur, & errat,
 Si, veluti merulis intentus decidit arceps.
 In puteum, foveamve; licet, Succurrite. longum
 Clamet, io, cives: non sit, qui tollere curet.
 Si quis curet opem ferre, & demittere funem;
 Qui scis, an prudens huc se dejecerit, atque
 Servari nolit? dicam: Siculiquè Poetæ
 Narrabo interitum. Deus immortalis haberi
 Dum cupit Empedocles, ardentem frigidus Æt-
 nam.
 Insiluit. Sit jus, liceatque perire Poetis,
 Invitum qui servat idem facit occidenti.
 Nec semel hoc fecit: nec, si restactus erit, jam
 Fiet homo, & ponet famosæ mortis amorem.
 Nec satis apparet cur versus faceret: utrum
 Minxerit in patrios cineres, an trisie bidental
 Moverit incestus. Certe farit ac velut ursus,
 Objectos caveat valuit si frangere clabthros,
 Indocum, doctumque fugat recitator acerbus.
 Quem vero arripuit, tenet, occiditque legendo;
 Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo. EX

Stemmata quid faciunt? Quid prodest,
Pontice, longo

Sanguine censerì, pictosque ostendere vultus
Majorum, & stantes in curribus *Æmilianos*,
Et *Curios* jam dimidiòs, humeroque minorem,
Corvinum, & *Galbam* auriculis nasoque caren-
tem

Fumososque equitum cum *Dictatore* magistròs
Sì coram *Lepidis* male vivitur?

Tota licet veteres exornent undique ceræ
Attria: nobilitas sola est atque unica virtus.
Prima mihi debes animi bona. Sanctus haberi,
Justitiæque tenax factis, dictisque mereris?
Agnosco procerem: salve, *Getulice*, seu tu
Silanus, quocumque alio de sanguine rarus
Civis, & egregius patriæ contingis ovanti.

Frigo ut miremur te, non tua; primum aliquid da
Quod possim titulis incidere præter honores;
Quos illi damus, & dedimus, quibus omnia debes
Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama super-
bum

Tradit & inflatum plenumque *Nerone* pro-
pinquo

Rarus enim ferme sensus communis in illa

For-

Fortuna. Sed te censerì laude tuorum,
Pontice, noluerim sic ut nihil ipse futuræ
Laudis agas. Miserum est aliorum incumbere
famæ

Ne collapsa ruant, subductis, recta, columnis.
Status humi palmes viduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer: ambigua: si quando citabere testis
Incertæque rei, *Phalaris* licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dicet perjuriam tauro,
Summum crede nefas animam preferre pudori
Et propter vitam vivendi perdere causas.
(Nam) licet à *Pico* numeres genus, altaque si te
Nomina delectant, omnem *Titanida* pugnam
Inter majores, ipsumque *Promethea* ponas:
De quocumque voles proavum tibi sumito libro.
Quod sit præcipitem rapit ambitio atque libido
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectant hebetes lasso lictore secures;
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, claramque facem præferre pudendis.
Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat, habet
Malo pater tibi sit *Thersites*, dummodo tu sis
Æacide similis, *Vulcaniaque* arma capessas,
Quam te *Thersitæ* similem producat *Achilles*.

QUI

QUI modo secretum commiserat, ardet & odit,

Tanquam prodideris quidquid scis sumere feram

Fuste aperire caput, candelam apponere valvis

Non dubitat. Coridon, secretum divitis ullum

Esse putas? Servi ut taceant, jumenta loquentur

Et canis, & posses, & marmora: claude fenestra

Vela tegant rimas, junge ostia, tollito lumen,

Quod tamen ad cantum gali facit ille fecundi.

Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ

Finxerunt pariter librarius, archimagiri.

(Servos) ergo roges, quidquid paulo ante petebas

A nobis taceant illi; sed prodere malunt

Arcanum, quam subrepti potare Falerni.

Vivendum recte est, cum propter plurima, tum istis

Præcipue causis, ut linguas mancipiorum

Contemna nam lingua, mali pars pessima servi.

EX A PERSII FLACCI.

M SATIRA III.

MAGNE Pater Divum, sævos punire tyrannos

Haud aliâ ratione velis, cum dira libido

Moverit ingenium ferventi tincta veneno:

Virtutem videant, intabescantque relictâ.

Anne magis Siculi gemuerunt æra juveni

Et magis auratis pendens laquearibus ensis

Purpureas subtercervices terruit unquam?

Sæpe oculos, memini, tangebam parvus

olivo,

Grandia si nollem morituri verba Catonis

Discere, non sano multum laudanda magistro,

Quæ pater adductis sudans audiret amicis.

Jure etenim summum credebam scire quis

esset

Callidior buxum teretem torquere flagello.

Estne aliquid quo tendis, & anne ex tempore vivis?

Helleborum frustra, cum jam cutis ægra tumebit,

Poscentes, videas: venienti occurrere morbo.

Ecquid opus Cratero magnos promittere montes?

Discite, vos miseri, & causas cognoscite

rerum,

Quid sumus, & quidnam victuri gignimur,
ordo

Quis datus aut metæ, quam mollis flexus,
& unde,

Quis modus argenti, quid fas optare, quid
asper

Utile nummus habet, patriæ, carisque pro-
pinquis,

Quantum elargiri deceat, quem te Deus esse
Jussit, & humanâ quâ parte locatus es in re.

EX SATIRAV.

CUM primum pavido custos mihi pur-
pura cessit,

Bullaque succintis laribus donata pependit,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos

Socratico, Cornute, siu; Tunc fallere solers
Apposita intortos ostendit regula mores;

Fr premitur ratione animus, vincique laborat,
Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.

Tecum etenim longos memini consumere so-
les,

Et tecum primas epulis decerpere noctes,
Mille hominum species, & rerum discolor

usus
Velle cum cuique est, nec voto vivitur uno.
Mercibus hic Italæ mutat sub sole recenti

Rogosum piper, & pallentis grana cuminis
Hic satur irriguo mavult turgescere somno;

Hic campo indulget: vetita alea decoquit
illum.

At te nocturnis juvat impallescere chartis.
Cultor enim es juvenum, purgatas inseris

aures
Fruge Cleantheâ. Petite hinc juvenesque,
senesque.

Finem animo certum, miserisque vitæ canis.
Cras hoc fiet. Idem cras fiet. Quid? quasi

magnum

Nempe diem donas? Sed cum lux altera venit,
Jam cras hesternum consumpsimus. Ecce

aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit
ultra.

Vivis, cras cinis & manes & fabula fies:
Vive memor lethi; fugit hora hoc quod lo-

quor indè est.

Finis excerptorum ex Aulo Persio Flacco.

LUCRETII CARI.

LIBRO SECUNDO.

Suave, mari magno turbantibus æquora
ventis
E terra magnum alterius spectare laborem;
Non quia vexari quemquam est jucunda vo-
luptas:
Sed quibus ipse malis careas, quia cernere suave
est.

Suave etiam belli certamina magna tueri,
Per campos instructa tua sine parte perili:
Sed nil dulcius est, bene quam munita tenere
Edita Doctrina sapientum templa serena:
Despicere unde queas alios, passimque videre
Errare, atque viam palanteis quærere vitæ.
Certare ingenio, contendere nobilitate,
Nocteis atque dies nitî præstante labore
Ad summas emergere opes, rerumque potiri.

O miseris hominum menteis! o pectora cæca!
Qualibus in tenebris vitæ, quantisque periculis
Degitur hoc ævi, quodcumque sit! nonne videre
Nil aliud sibi naturam latrare, nisi ut, cum
Corpore sejunctus dolor absit, mente fruatur
Jacundo sensu, cura, semota, metuque?

EX

LIBRO TERTIO.

Nunc ea nimium quæcumque Acherunte
profundo

Proditæ sunt esse, in vita sunt omnia nobis.
Nec miser impendens magnum timet ære saxum
Tantalus (ut frama sit) cassa formidine torpens:
Sed magis in vita Divum metus urget inanis
Mortaleis easumque timent quæcumque ferat
Fors,

Nec, Tityon volucres ineunt Acherunte
jacentem.

Nec, quod sub magno scrutentur pectore
quidquam

Perpetuam ætatem possent reperire profectò,
Quamlibet immani projectu corporis exstet,
Qui non sola novem dispensis jugera membris
Obtineat, sed qui Terræ totius orbem:
Non tamen æternum poterit perferre dolorem:
Nec præbere cibum proprio de corpore semper.
Sed Titios nobis hic, turpi ardore jacentem
Quem vulucres lacerant, atque exest anxius
angor;

Aut alia quavis scindunt cuppedine curæ.

Sisyphus in vita quoque nobis ante oculos est,
Qui petere à populo fasceis, sævasque secureis
Imbibit: & semper victus, tristisque recedit.
Nam petere imperium, quod inane sit, nec datur
unquam,

Atque in eo semper durum sufferre laborem:
Hoc est adverso nixantem trudere monte
Saxum, quod tamen à summo jam vertice rursus
Volvitur, & plani raptum petit æquora campi:
Deinde animi ingrata naturam pascere
semper

Atque explere bonis rebus, satiareque nunquam:
Quod faciunt nobis annorum tempora, circum
Cum redeunt, factusque ferunt, variosque le-
pores:

Nec tamen explemur vitæ fructibus unquam,
Hoc, ut opinor, id est, ævo florentem puellas
Quod memorant laticem pertususum conge-
rere in vas,

Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

Cerberus & Furia jam verò, & lucis egenus
Tartarus horripilos eructans faucibus æstus.

Hæc neque sunt usquam, neque possunt esse
profeto.

Sed metus in vita poenarum pro malefactis

Est insignibus insignis, scelerisque luela

Carcer, & horribilis de saxo jactum deorsum

Quæ tamen etsi absunt, at mens sibi conscia
facti

Præmetuens, adhibet stimulos, torretque flage-
llis;

Verbera, carnifices, robur, pix, lamina, redæ:

Nec videt interea, qui terminus esse malorum

Possit, nec quæ sit poenarum denique finis:
Atque eadem meruit magis hæcne in mone
gravescant:

Hinc Acherusia fit stultorum denique vita.

Finis.

Wenceslaus Maria & Gey

*Deo de m. duode
P. d. t. d. d. d. d. d.
S. l. e. v. o. i. p. u. b. l. i. c. o
De quibus s. o.*

LA
H

Sea labor panna sola p' d'ro sta
mura repitit...

En el termino d'ueno Soy
g'ra parte g.^e voj publica
~~de~~ de quien soy.

Wenceslao chevia

Wenceslao habeo p'ro nomine
et pro cognomen Megia

[Decorative flourishes and signatures]

Tray se como motes...

Invencible de...
una guerra...

Invencible...

Non cogiendo p'ra
y que adonde en la solola
mi d'rosta para hacer una guerra
meo p'prio las toca
e los reidos labios de la boca
glacido de su aliento to eloves
y ataba p' cubriendo una toca
una abispa escondida
su dulce humo levantando
y como en la hermosa
glor de la labios se halla aue vida
a poco saca miel p'rae volando

Luis Mart. Meznigul

